

Noora Hellberg & Emilia Liuski

OPTOMETRISTISTÄ TÄHTÄYS KORKEAMPAAN KOULUTUKSEEN

Kyselytutkimus kliinisille optometristeille

OPTOMETRISTISTÄ TÄHTÄYS KORKEAMPAAN KOULUTUKSEEN

Kyselytutkimus kliinisille optometristeille

Noora Hellberg & Emilia Liuski
Opinnäytetyö
Syksy 2024
Optometrian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Optometrian tutkinto-ohjelma

Tekijät: Noora Hellberg, Emilia Liuski

Opinnäytetyön nimi: Optometrististä tähtäys korkeampaan koulutukseen

Työn ohjaajat: Leila Kemppainen, Stefan Diekhoff

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2024

Sivumäärä: 31 sivua + 2 liitettä

Kyselytutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena, jossa hyödynnettiin verkkokyselyä. Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä ja siihen vastasi 24 henkilöä, joista 14 oli valmistuneita kliinisiä optometristejä ja 10 Clinical Optometry- tutkinnon opiskelijoita. Kyselyssä keskityttiin saamaan käsitys opiskelijoiden ja valmistuneiden koulutustaustasta. Selvityksessä oli esimerkiksi koulutukseen lähtemisen syitä ja ammattitaidon hyödyntäminen ammattihenkilön näkökulmasta.

Tutkimuksen keskeisimmät tulokset osoittivat, että optometristeillä on voimakas halu laajentaa optometristin työnkuvaa laajemmaksi. Tällöin optometristeillä tulisi olla mahdollisuus havaita, seurata ja hoitaa silmäsairaita potilaita sekä oikeus tehdä lähete jatkohoitoa varten. Suurin syy tutkintoon osallistumiselle olivat silmäsairauksien laajempi tutkiminen, uusien työmahdollisuuksien avautuminen tutkinnon myötä ja halu muuttaa optometristien oikeuksia laajemmaksi. Tutkinto on luonut uusia urapolkuja erilaisten asiantuntijatehtävien ja vastuuroolien parissa.

Tutkimus osoitti selkeän yhteyden jatkokouluttautumisen ja alan kehittymisen välillä. Lisäksi havaittiin, että korkeampi koulutusaste voi toimia tärkeänä tekijänä kustannustehokkuuden ja alan kehittymisessä. Tutkimustulokset toivat esille koulutuksen hyödyt, uranäkymät sekä tulevaisuuden hyödyntämismahdollisuudet.

Asiasanat: Optometria, Clinical Optometry, Oulun Ammattikorkeakoulu, ylempi ammattikorkeakoulu, optometristi jatkokoulutus, kliininen optometristi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Optometry degree Programme

Authors: Noora Hellberg, Emilia Liuski
Title of thesis: Optometrist aiming for higher education
Supervisors: Leila Kemppainen, Stefan Diekhoff
Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2024
Number of pages: 31 + 2 appendices

The survey was conducted as a quantitative study using an online questionnaire. The survey was conducted as a Webropol survey and was answered by 24 respondents, 14 of whom were clinical optometry graduates and 10 clinical optometry students. The survey focused on gaining an understanding of the educational background of students and graduates. The survey covered topics such as the reasons for entering education and the use of skills from a practitioner's perspective.

The main findings of the survey showed that optometrists have a strong desire to broaden the scope of the optometrist's job description. In this context, optometrists should be able to detect, monitor and treat patients with eye diseases and have the right to make referrals for further treatment. The main reasons for taking the exam were the desire for more research into eye diseases, the opening of new job opportunities through the exam and the desire to extend the rights of optometrists. The degree has created new career paths in a variety of specialist roles and responsibilities.

The survey showed a clear link between further training and the development of the profession. It also found that higher levels of education can play an important role in cost-effectiveness and sector development. The results of the study highlighted the benefits of training, career prospects and opportunities for future employment.

Keywords: Optometry, Clinical Optometry, University of Applied Sciences, Higher university of Applied Sciences, optometry postgraduate education, clinical optometrist

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OPTOMETRIAN KOULUTUS, OIKEUDET JA KANSAINVÄLISYYS	8
2.0	Optometrian kandidaattitutkinto	9
2.0.1	Suomi	9
2.0.2	Espanja.....	10
2.0.3	Ruotsi	11
2.1	Optometrian maisteritutkinto, Clinical Optometry	13
2.1.1	Suomi	14
2.1.2	Espanja.....	15
2.1.3	Ruotsi	16
2.2	Akkreditointi.....	17
2.3	Vireillä olevat lakimuutokset ja kustannustehokkuuden lisääminen Suomessa	18
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
3.0	Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	20
3.1	Kyselytutkimus	20
3.2	Aineistonkeruu	21
3.2.1	Avoimet kysymykset	22
3.2.2	Stukturoidut kysymykset	22
3.2.3	Sekamuotoiset kysymykset	22
4	TULOKSET	23
4.0	Kyselyaineiston käsittely ja analysointi.....	23
4.1	Vastaajien taustatiedot.....	24
4.2	Jatkokouluttautumisen motivaattorit.....	26
4.3	Akkreditaation tulevaisuuden mahdolliset vaikutukset	27
4.4	Ammattinimikkeet.....	28
4.5	Ammatillinen pätevyys ja uudet taidot.....	29
4.6	Kustannustehokkuuden lisääminen	29
5	YHTEENVETO	31
5.0	Osallistumistilastot	31
5.1	Tärkeimmät havainnot.....	31
5.2	Johtopäätökset.....	31

6	POHDINTA.....	33
6.0	Tutkimuksen keskeiset tulokset	33
6.1	Tulosten merkitys ja tulkinta.....	33
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja validiteetti.....	34
6.3	Tutkimusprosessin arviointi.....	35
6.4	Johtopäätökset ja tutkimusehdotukset	35
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	23

1 JOHDANTO

Väestön ikääntyessä näköongelmat ja silmäsairaudet lisääntyvät, mikä kuormittaa terveydenhuollon resursseja. Uusi Clinical Optometry -tutkinto on käynnistynyt Oulun Ammattikorkeakoulussa vuonna 2020 vastaamaan tähän tarpeeseen. Koulutus tarjoaa opiskelijoilleen korkeatasoista silmälääketieteen opetusta, joka antaa heille valmiudet toimia monipuolisesti optometrian ja silmäterveyteen liittyvissä vaativissa tehtävissä. Toteutimme tutkimuksen Clinical Optometry- tutkinnon opiskelijoille sekä siitä valmistuneille optometristeille. Aiempaa vastaavaa tutkimusta ei ole tehty Suomessa, jolloin näimme mahdollisuuden tuottaa uutta tietoa. Ajatus lopullisesta opinnäytetyöideasta sai alkunsa mielenkiintoisista keskusteluista tutkintotiimissä sekä optisen alan ammattilaisten kanssa.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuskyselynä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia urapolkuja maisteritasoinen koulutus on tuottanut ja millaisissa tilanteissa heidän ammattitaitoaan voisi hyödyntää. Tavoitteena on tuoda optometristiopiskelijoille, alasta kiinnostuneille ja valmistuneille optometristeille lisää tietoa jatkokouluttautumisen hyödyistä ja työmahdollisuuksista.

Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee optometrian koulutusta kandidaatti- ja maisteritasolla, akkreditaatiomaissa vallitsevia oikeudellisia eroja sekä kustannustehokkuuden lisäämistä optisella alalla. Teoriapohja on kerätty maiden lakipykälästä, optometriliittojen ja koulujen verkkosivuilta. Ajankohtaisin tieto on saatu vireillä olevista lakimuutoksista haastattelemalla Näe Ry:n toimitusjohtajaa, Panu Tastia. Opinnäytetyön tutkimusosuus käsittelee opiskelijoiden ja valmistuneiden koulustausta, ammatillisia valmiuksia, urapolkuja, koulutukseen lähtemisen syitä ja miten ammattitaitoa voitaisiin hyödyntää ammattihenkilön näkökulmasta tulevaisuudessa.

Tutkimus tarjoaa arvokasta tietoa optometrian alan kehityksestä, kansainvälisyydestä ja jatkokouluttautumisen merkityksestä. Tutkimustulokset voivat ohjata optometrian koulutusta, urasuunnitelmia ja alan kehitystoimia tulevaisuudessa niin työnantajien kuin yhteiskunnallisen päätöstoimien puolelta. Lisäksi ne tuovat esiin optometrian merkityksen terveydenhuollossa ja sen roolin silmäterveyden edistämisessä.

2 OPTOMETRIAN KOULUTUS, OIKEUDET JA KANSAINVÄLISYYS

Opinnäytetyömme tietoperusta pohjautuu optometristin kouluttautumisen tärkeyteen, siihen liittyviin oikeuksiin ja ammatilliseen osaamiseen. Optometristin potilastyö edellyttää jatkuvaa kouluttamista ja täydennyskoulutusta. Väestö ikääntyy ja silmäterveydenhuollon hoitokäytännöt kehittyvät. Euroopan laajuinen optometristien koulutuksen akkreditointiprosessi on parhaillaan käynnissä, mikä koskettaa jokaista optometristiä ja optikkoa. Tämä prosessi edistää alan korkeatasoista kouluttautumista ja laajentaa osaamista aktiivisen jatkokouluttautumisen lisäksi.

Kuvio 1 Optometrian koulutusportaat Suomessa.

Jokainen akkreditaatiossa mukana oleva maa on järjestetty European of Council of Optometry and Optics vuoden 2020 BlueBook-kirjan WCO- kompetenssimallin mukaisesti omien oikeuksiensa ja koulutustasonsa perusteella. Poikkeuksellisia maakohtaisia eroja voi kuitenkin olla maakohtaisen lain tai säädösten nojalla. WCO- kompetenssimallin maat ovat jaoteltu 1–4 luokkaan. Ensimmäiseen luokkaan kuuluvat ammattilaiset, jotka saavat itsenäisesti määrätä silmälaseja ja piilolinsskejä. Toiseen luokkaan kuuluvat ammattilaiset, jotka saavat edellisen luokaksi lisäksi mm. tutkia näkökenttiä, arvioida silmien terveydentilaa ja silmien toimintakykyä. Kolmanteen luokkaan kuuluvat ammattilaiset saavat edellisten luokkien lisäksi tutkia silmien terveyttä ja systeemisten tekijöiden vaikutuksia. Silmäterveyden tutkimiseen liittyy arviointi, diagnosointi ja potilaan hoitaminen. Systeemisiä tekijöitä ovat ravitsemus, elämäntavat, potilaan terveydentila ja ikä. Lisäksi ammattilaisella on tässä kategoriassa oikeus käyttää työssään diagnostisia lääkkeitä. Kolmannessa luokassa on hajontaa lakioikeudellisista syistä. Luokkaan neljä kuuluvat ammattilaiset, jotka saavat edellisten luokkien lisäksi hoitaa silmäsairauksia ja silmävammoja terapeuttisilla lääkkeineillä. Luokassa neljä optometristillä on oikeus lääke- ja hoitomuotomääräämiseen sekä hoitovasteen seurantaan.

2.0 Optometrian kandidaattitutkinto

Optometrian kandidaatti on ammatillisesta korkeakoulututkinnosta valmistunut näönhuollon ammattilainen. Optometrian koulutus sisältää teoriaopintoja, käytännön harjoittelua ja työelämäharjoittelusta. Valmistunut optometrismi suorittaa näöntutkimuksia, silmien terveyden arviointia ja optisten apuvälineiden sovitusta ja määräystä. Optisia apuvälineitä ovat esimerkiksi silmä- ja piilolasit. Optometristit työllistyvät pääasiassa optikkoliikkeisiin, optikkoliikeketjuihin ja terveydenhuollon yksiköihin, kuten sairaaloihin. (Opintopolku, nd).

2.0.1 Suomi

Optometrismi on laillistettu optikko, jolla on rajattuun lääkkeenmääräämiseen oikeuttava koulutus ja pätevyys suorittaa silmien terveystarkastuksia. Optometrismi tekee näöntutkimuksia, silmän terveystarkastuksia, kirjoittaa silmä- ja piilolasimääräyksiä sekä saa sovittaa muita optisia näön apuvälineitä. (Näe ry, 2024). Optisia apuvälineitä ovat esimerkiksi silmälasit, piilolinssit, prismalasiset ja heikonäköisten apuvälineet, kuten suurennuslasit. Optometrisminä voi työskennellä monenlaisissa toimipisteissä kuten optikkoliikkeessä, sairaalassa silmäpoliklinikalla, työterveyshuollossa yksityisessä silmäsaairalassa, tutkimus- ja kehittämissyksikössä ja optisen alan järjestössä (Duunitori, nd).

Suomessa optometrismiksi voi opiskella Oulussa Oulun Ammattikorkeakoulussa ja Helsingissä Metropoliasissa (Näe ry, nd). Koulutus on ammattikorkeakoulutasoinen tutkinto. Korkeakouluihin vähimmäisvaatimuksena on toisen asteen tutkinto. Optometrian tutkinto-opinnot ovat ilmaisia ja kestävät 3,5 vuotta. Opinnot ovat laajuudeltaan 210 opintopistettä. Tutkinto sisältää optiikkaa, silmälasiopintaa, näöntarkastusmenetelmiä, näköergonomiaa ja kuntouttamista, pediatria näkemistä, piilolinssejä, silmän anatomiaa, havaintopsykologiaa, silmätautioppia ja farmakologiaa. Opinnot sisältävät ammattiaineiden lisäksi lukuaineita, kuten matematiikkaa ja fysiikkaa, kieliopintoja sekä tutkimus- ja kehittämissopintoja. Opintoihin on sisällytetty kaksi käytännönharjoittelujaksoa optikkoliikkeessä sekä sairaalassa. Opiskelija valmistaa viimeisellä lukuvuodella 15 opintopisteen opinäytetyön eli lopputyön. Koulutuskielenä toimii suomi ja englanti. Suomessa valmistuneen optometrian ammattinimike on Optometrismi. (OAMK, nd.) Optometrismikoulutuksia tarjotaan kandidaatti- ja maisteritasolla.

WCO- 1 Kompetenssimallin mukaan Suomi sijoittuu kategoriaan 3. diagnostiset lääkeaineet (ECOO, 2020). Suomessa optometrismillä on oikeus tutkia hankkimansa koulutuksen mukaisesti

potilasta, yleisesti hyväksytyjä menettelytapoja noudattaen. Havaintojen perusteella tulee tehdä johtopäätökset, joiden mukaan aloittaa oman koulutuksen mukaiset hoitotoimenpiteet (Silmäterveyspalvelut.fi, nd). Optometrillä on velvollisuus kertoa potilaalle tekemistään havainnoista ja johtopäätöksistä sekä ohjata potilas silmälääkärin vastaanotolle, mikäli hän toteaa tutkimuksessaan mahdollisiin sairauksiin tai lääketieteellisen tutkimuksen tarpeeseen viittavia löydöksiä tai oireita (OEN, 2021). Suomessa terveydenhuollon ammattihenkilölain mukaan (564/1994) kieltää optometriä itsenäisesti määräämistä silmlaseja alle 8-vuotiaille, silmäsaairaille, silmäleikatuille tai henkilöille, joilla on alentunut näöntarkkuus (Näe ry, 2022). Diagnoosien tekeminen, niiden pois sulkeminen tai niiden hoidon tarpeen arviointi, eivät kuulu optometristin oikeuksiin (Valvira, 2013).

Laillistetulla optometrillä on rajoitettu lääkemääräämisoikeus eli pro auctore lääkemääräys, joka oikeuttaa itsenäiseen lääkkeen määräykseen apteekista. Pro auctore lääkemääräys sisältää diagnostisia lääkeaineita. Näitä ovat oksibuprokaiini, syklopentolaatti, tropikamidi ja fenyyliefriini. Optometrillä ei ole kuitenkaan oikeutta määrätä potilaan käyttöön tarkoitettuja reseptilääkkeitä. (Finlex, 2010.)

2.0.2 Espanja

Espanjassa optometristiksi kouluttautuminen kestää neljä vuotta, joka vastaa laajuudeltaan 240 opintopistettä. Koulutus on yliopistotasoinen koulutus ja opetuskielenä toimii espanja. Toisin kuin Suomessa, koulutus on maksullinen ja maksaa noin 4400 euroa lukuvuosilta yhteensä. (Universitat Politecnica de Catalunya, 2024.) Espanja kuuluu WCO-koulutusmallinsa mukaan luokkaan 3. ilman diagnostisia lääkeaineoikeuksia (ECOO, 2020). Espanjassa koulutus on 30 opintopistettä laajempi kuin Suomessa. Tutkinon ammatilliset aineet ovat samanlaiset kuin Suomessa. Koulutus sisältää esimerkiksi näönkuntoutusta, piilolinssien käsittelytekniikoita, näöntutkimista, optisten apuvälineiden määräystä ja sovitusta sekä edistynyttä diagnostiikkatekniikkaa edellä mainittuihin tarkoituksiin (Golegio, nd.) Ero ammattiopintoihin ovat foniikan ja optisten instrumenttien kurssi sekä optisten laitteiden teknisen osaamisen kurssi, jossa käydään optisten instrumenttien tekniikoita ja kuvantamisen eri menetelmiä. Muissa maissa nämä aiheet ovat sisällytetty muiden kurssikokonaisuuksien sisälle. (Universitat Politecnica de Catalunya, 2024.) Koulutus sisältää muita maita enemmän piilolinssikursseja. Piilolinssikurssit tarjoavat laajemman opetuksen piilolinseistä, johon sisältyy perusteet, syventävä osuus ja kaksi kliinistä piilolinssikurssia. (Universitat Politecnica de Catalunya, 2024.) Espanjassa optometristiopiskelijat eivät yleensä tee tavalliseen tapansa pro gradua, kuten muissa yliopistokoulutuksissa. Sen sijaan he valmistavat 6 opintopisteen laajuisen

lopputyön, joka vastaa suomalaista opinnäytetyötä. Lopputyö voi olla kirjallinen- tai projektityö. (Universitat Politecnica de Catalunya, 2024.) Optometristikoulutuksia tarjotaan kandidaatin ja maisteritasolla (ECOO, 2020).

Optikko-optometrismi on koulutettu tekemään näöntutkimuksia, kehittämään ja soveltamaan näön kuntoutustekniikoita lapsille sekä aikuisille trauman tai sairauden vuoksi. Ammattitaitoon sisältyy silmästruktuurien tutkiminen ja analysoiminen, jotta mahdolliset silmäsairaudet, patologiat sekä systeemisten sairauksien vaikutukset saadaan mahdollisimman nopeasti potilaan tietoisuuteen.

Optikko-optometrismi voi työskennellä esimerkiksi julkisella tai yksityisellä terveyshuollon toimintayksiköissä, laboratorioissa, silmäklinikalla, yksityisellä lääkäriasemalla sekä julkisessa terveyskeskuksessa. Lisäksi valmistunut voi halutessaan hakeutua optiselle teollisuusalalle. (Golegio, nd.)

Valmistuneen optometristin ammatillisiin oikeuksiin kuuluu silmäterveyden tutkiminen näöntutkimuksen lisäksi. Silmäterveyden tutkiminen sisältää sairauden ennaltaehkäisyn, diagnosoinnin sekä tarvittavan hoidon antamisen. Leikkaustoimenpiteissä optometrismi saa tehdä tarvittavat mittaukset sekä diagnostiset testit. (Universitat Politecnica de Catalunya, 2023.) Espanjassa alle 6-vuotiaiden näöntarkastus on lailla määritelty siten, että rekisteröity optometrismi saa suorittaa näöntarkastuksen ja määrätä silmälasireseptin itsenäisesti ilman lain velvoittamaa silmä lääkärikäyntiä. Espanjassa valmistunut optometrian ammattinimike on optikko-optometrismi. Optikko-optometristin oikeuksiin ei kuulu diagnostiset lääkkeaineet toisin kuin Suomessa. (ECOO, 2020.)

2.0.3 Ruotsi

Ruotsissa optometristiksi voi kouluttautua esimerkiksi Karolinska Instituteissa tai Linnaeus yliopistossa (Optikerförbundet, nd). Tutkinnon suorittaminen kestää kolme vuotta ja on laajuudeltaan 180 opintopistettä. Koulutuksen vähimmäisvaatimuksena on toisen asteen koulutus. Koulutus on ilmainen kaikille Euroopan unionin kansalaisille. (Karolinska Institutet, nd.) Ruotsissa opinnot keskittyvät ainoastaan ammatillisiin aineisiin sekä tutkimustyön toteuttamiseen, jonka vuoksi koulutus on kestoltaan lyhyempi kuin Suomessa ja Espanjassa. Opintoihin kuuluu 24 opintopisteen mittainen kliinikkaharjoittelu, joka suoritetaan silmäsairaalan omissa klinisissä toimitiloissa sekä neljän viikon harjoittelujakso optikkoliikkeessä. Viimeisellä lukukaudella opiskelija valmistaa 15 opintopisteen kandidaattitutkinnon lopputyön eli pro gradun. (Karolinska Institutet, 2024.) Ammattiopinnot ovat sisällöltään ja laajuudeltaan samanlaiset kuin Suomessa. Koulutuskieli on pääosin ruotsi, mutta

osa kursseista on englanninkielisiä. Koulutusta tarjotaan kandidaatti ja maisteritasolla Karolinska Institutessa. (Karolinska Institutet, nd.)

Ruotsissa on paljon vielä optikkoja ja vain pieni osa koulutetuista optometrian ammattilaisia ovat ammattinimikkeeltään optometristejä. Optometristien osuus kattaa noin 15 prosenttia optikoiden alan ammattilaisista. Optometristi eroaa optikosta lääkkeenmääräämisoikeudella sekä piilolinssi-valtuutuksella. (Optikerförbundet, 2021.)

Optometristillä on rajattu pro auctore- lääkemääräämisoikeus, jonka saa itselleen suorittamalla optometrian kandidaattitutkinnon. Henkilöt, joilla on aikaisempi optikon koulutus saavat lääkeoikeudet 30 korkeakouluopintopisteen lisäkoulutuksella. Lisäksi optometristiltä vaaditaan silmäsairauksien ja diagnostiikan, neuro-optometrian, silmän farmakologian, diagnostisten tutkimusmenetelmien ja klinikan sekä lasten optometrian kurssit. Optometristillä on oikeus antaa diagnostisia lääkkeitä yli 8-vuotiaalle. (Socialstyrelsen, 2016.) Ruotsissa optometristin lääkeoikeuksiin kuuluu diagnostisia lääkkeitä, kuten syklopentolaatti ja tropikamidi. Anestesia- ja anestesia- ja lidokaiini ja fluoreseiini (Läkemedelsverket, 2021).

Ruotsissa lähetteen tekeminen on hyvin yleistä. Tapauksissa, jossa ei ole epäilyä poikkeavasta tilasta tai tapauksissa, jossa optometristin koulutus riittää silmäsairaudesta osalta keventämään muiden näönhuollon palveluiden kuormitusta lähetteen vastaanottajana toimii optometristi. Optometristille tuleva lähete voi olla esimerkiksi diabeettisen retinopatian seulonta, kohonnut riski glaukoomaan, lasten tutkiminen sykkloplegioilla tai epävarma epänormaalin tilan epäily ei akuutissa tilassa. Tapauksissa, jossa on selviä merkkejä hoitoa vaativasta tai poikkeuksellisesta tilasta lähetteen vastaanottajana toimii silmälääkäri. (Optikerförbundet, 2021.)

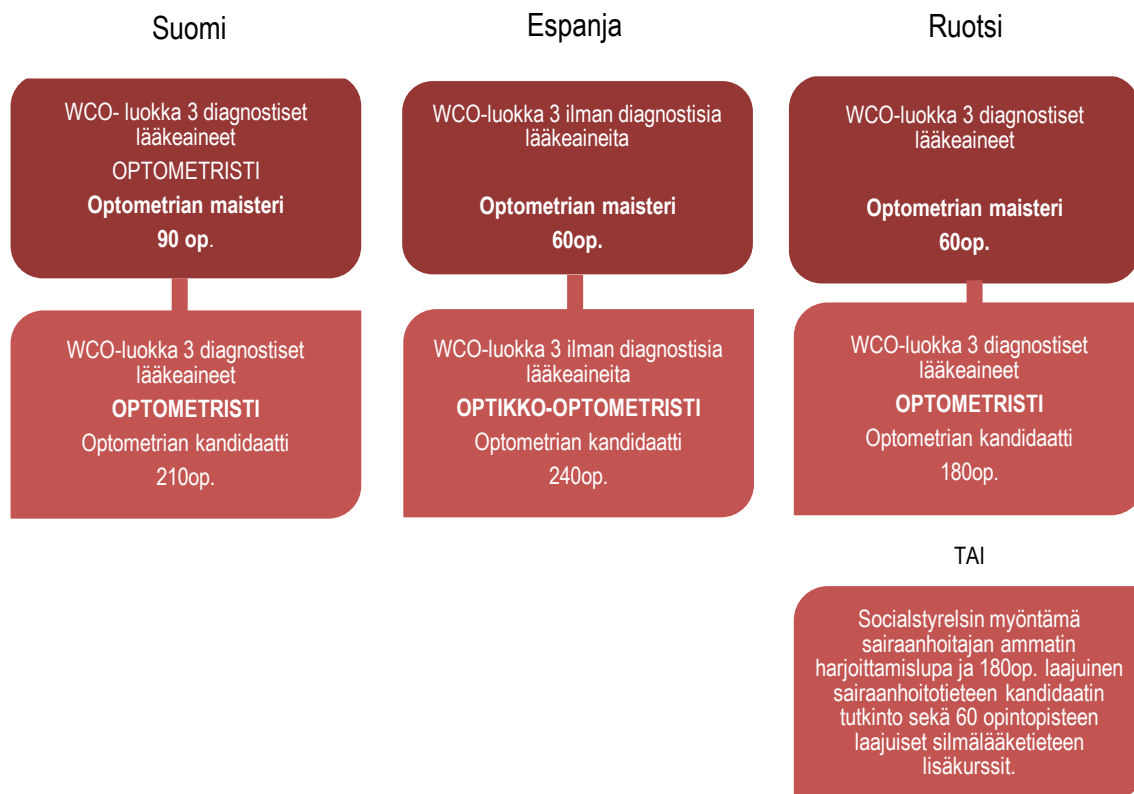
Ruotsissa optometristin oikeus on suorittaa näöntarkastuksia, sovittaa optisia apuvälineitä, avustaa silmämuutosten ja vammojen hoito- ja kuntoutustyössä. Optometristillä ei ole oikeutta tehdä näöntutkimusta alle 8-vuotiaalle lapselle tai antaa hoitoa sairaudeksi epäiltyjen muutoksien korjaamiseksi silmälaseja. Optometristillä on oikeus kuitenkin määrätä alle 8-vuotiaalle lapselle piilolinssit. Optometristin tulee lähettää potilas lääkärin vastaanotolle, mikäli hänellä epäillään silmän tai sen toimintojen patologisia muutoksia (Socialstyrelsen, 2011.)

Vuoden 2024 alusta lähtien Ruotsissa on astunut voimaan uusi terveys- ja hyvinvointilautakunnan päätös, joka muuttaa optometristin roolia osittain tai kokonaan optometrian eri osa-alueilla. Uusi

lakimuutos antaa oikeudet silmän patologian ja silmämuutoksien tutkimiseen sekä diagnosoimiseen. Jatkossa optometrismi tekee lähetteen silmälääkärille tilanteissa, jossa lähetettävä on leikkauksen tai välittömän hoidon tarpeessa. Optometristin oikeuksiin kuuluu vastata diagnostiikasta ja sen käsittelystä. Optometrismi hoitaa esimerkiksi kaihipotilasta siihen asti, kunnes kaihileikkaus on tarpeellista. Lakimuutos ei kuitenkaan anna itsenäistä silmälasimääräysoikeutta alle 8-vuotiaalle lapselle. (Optikerförbundet, nd.)

2.1 Optometrian maisteritutkinto, Clinical Optometry

Optometrian maisteri on korkeammin koulutettu optometrismi, joka on erikoistunut laajasti kliiniseen optometriaan, kuten bio- ja silmälääketieteeseen. (OAMK, nd) Optometrismi kandidaatin ja optometrian maisterin erona on, että optometrian maisterille on tarjolla uusia vaativampia työtehtäviä. Heillä on myös laajempi taito kliinisestä optometriasta. Aikaisemmin silmälääkärit ovat keskittyneet yksinomaan kliiniseen puoleen eli diagnosointiin sekä hoitomääräykseen. Nykypäivänä kirurginen puoli on kuitenkin hallitseva osa-alue. Tämä on luonut mahdollisuuden uuteen maisteritutkintoon, jossa keskitytään yksinomaan silmälääketieteellisen arvioinnin suorittamiseen sekä silmäsauroksien oikeaan diagnosointiin ja hoitoon. (Euroinniva, nd.) Kaikissa kolmessa maassa optometrian kandidaattilla ja maisterilla on laissa määritelty samantlaiset oikeudet oman maan lakipykälissä. Optometrian kandidaatti sekä maisteritutkinnolla on kaikissa kolmessa maassa samantlaiset lailliset oikeudet. Ainoana erona on työn vaativuus kliinisessä työssä, sillä kliiniset optometrismi ovat erikoistuneita kliiniseen optometriaan. Optometrian maisteri voi työskennellä kliinisen silmäterveyden parissa, kuten kliinisessä silmäterveydenhuollossa tai sairaalassa optometrismi. (OAMK, 2023). Alla olevassa kaaviossa on kuvattu optometrian maistereiden vaatimukset ja koulutusnimikkeet.

Kuvio 2 Optometrian maisterin vaatimuksia sekä koulutusnimikkeitä

2.1.1 Suomi

Suomessa tarjotaan mahdollisuus jatko-koulutusta ylemmässä ammattikorkeakoulussa (YAMK) Oulun ammattikorkeakoulussa (OAMK, nd). Tutkinto-ohjelman nimi on Clinical Optometry, joka on aloittanut toimintansa syksyllä 2020 (Näe ry, 2019). Vähimmäisvaatimuksena tutkintoon osallistumiselle on optometristin kandidaattitutkinto, suomalainen tai kansainvälinen ammatillinen optikon tutkinto tai optikon tutkinto optometrian alalta. Hakijalla tulee olla diagnostisten lääkeaineisiin soveltuva koulutus, piilolinssien sovitusoikeus sekä kahden vuoden työkokemus optometrian alalta. Koulutus on järjestetty englanniksi, jotta se mahdollistaa kansainvälisen osallistumisen tutkinto-ohjelmaan. (OAMK, 2023.)

Koulutus tarjoaa korkeatasoista silmälääketieteen ja biolääketieteen opetusta, joka antaa valmiudet toimia monipuolisesti optometriaan ja silmäterveyteen liittyvissä vaativissa tehtävissä. Tutkinto rakentuu tutkimus- ja tiedontuottamismenetelmistä, kliinisestä biolääketieteestä, silmälääketieteestä, neurologiasta ja neuro-optometriasta ja farmakologiasta. Valinnaisessa moduulissa voi sy-

ventyä binokulaariseen näkemiseen, pediatriseen optometriaan, erikoispiilolaseihin, heikkonäköisyyteen, silmäkirurgiaan, diagnostiseen farmakologiaan, kliiniseen biolääketieteelliseen tutkimukseen tai erikoistua perustason silmäterveydenhuoltoon. (Näe ry, 2019.)

Valmistunut kliinisen optometrian maisteri voi työskennellä itsenäisenä vastaanoton toteuttajana ja tutkijana erilaisissa kansainvälisissä tai kansallisissa tehtävissä osana moniammatillista organisaatiota. Aikaisempia julkaistuja kliinisen optometristin ammattinimikkeitä ovat kliinisistä silmäterveydenhuollon palveluista vastaava optometristi (yksityinen silmäterveydenhuollon yksikkö), kliininen sairaalaoptometristi (yksityinen tai kunnallinen silmäsairan yksikkö), kliininen tutkija (kliinistieteellinen tutkimusyksikkö) ja pedagogiikan opinnoilla täydennettynä koulutusohjelmasta valmistunut voi toimia kliinisenä optometrian opettajana ja luennoitsijana opetuslaitoksessa (OAMK, nd.)

Valmistuneella optometristillä on oikeus hakeutua jatko-opintoihin kansainvälisiin tutkijatohtorin opintoihin (Näe ry, 2019). Kliinisellä optometristillä on oikeus tunnistaa systeemisten sairauksien silmävaikutuksia, tutkia yleisterveyttä kokonaisvaltaisesti ja arvioida sitä sekä hoitaa potilasta oireiden mukaisesti (OAMK, 2023).

2.1.2 Espanja

Espanjassa maisteritasoinen koulutus on laajuudeltaan 60 opintopisteen laajuinen ja yhden akateemisen vuoden mittainen. Kurssikokonaisuus suoritetaan 2–3 päivänä viikossa. Koulutuskustannukset ovat 1,660 € lukuvuodelta. Opetuskieli on Espanja. Koulutukseen pääsemisen kriteereinä ovat optometrian kandidaatin tutkintotodistus 60 %, työkokemus ja soveltuvuus koulutukseen 30% sekä kielivaatimus 10%. Maisterikoulutus sisältää erityisosaamista laitteiden toimintaperiaatteista ja tekniikan kehityksestä soveltamiseen, näöntutkimusmenetelmiä kliinisissä ja laboratorioympäristöissä sekä näkemisen- ja silmäsairauksien erityisiä kliinisiä taitoja. Taitoihin sisältyy erotusdiagnostiikka, arviointi ja hoito. Koulutus antaa perusteellisen käsityksen perusterveyden- ja erikoissairaalahoitosta, joka mahdollistaa erikoistumisen näönhuollon kliinisiin osa-alueisiin. (Universitat Politecnica of Catalunya, nd.)

Optometristi osaa hoitaa taittovirhe- ja silmäkirurgisten potilaiden esivalmistelut ja jälkihoidon, seurata näköongelmia, tunnistaa silmäpatologioita, arvioida toimenpiteiden indikaatiot ja riskit sekä soveltaa optisia periaatteita silmätautien ja -kirurgian hoidossa. Hän ymmärtää näköhäiriöiden

riskit ja pystyy tekemään oikean diagnoosin ja hoidon. Maisteritutkinnosta valmistunut optometrismi voi työskennellä yksityisessä tai julkisessa terveyskeskuksessa yksityisenä vastaanottajana, silmälääkäripalveluissa, silmäpoliklinikalla leikkauksissa tai tutkimustyössä julkisissa ja yksityisissä laitoksissa (Universitat Politecnica of Catalunya, nd.)

2.1.3 Ruotsi

Ruotsissa maisterin koulutusta tarjotaan Tukholmassa sijaitsevassa Karolinska Institutetissa. Koulutukseen pääsemiskriteereinä on optometrian kandidaatin tutkinto, jonka laajuus on vähintään 180 opintopistettä tai Socialstyrelsin myöntämä sairaanhoitajan ammatin harjoittamislupa ja vähintään 180 opintopisteen laajuinen sairaanhoitotieteen kandidaatin tutkinto sekä 60 opintopisteen laajuiset silmälääketieteen lisäkurssit. Master-koulutus on laajuudeltaan 60 opintopistettä. Opinto-ohjelma koostuu kuudesta kurssista, joista jokainen on 7,5 opintopisteen arvoisia. Tämän lisäksi koulutus sisältää 15 opintopisteen opinnäytetyön. Puolet opinto-ohjelmasta on käytännön harjoittelua Karolinska Institutetin klinikalla St. Erikin silmäsaalan optometrian yksikössä. Opetuskielenä toimii ruotsi, mutta kurseja voidaan pitää myös englanniksi. Kurseilla käytetään sekä englannin- että ruotsin kielistä kirjallisuutta (Karolinska Institutet, 2024.) Maisterin tutkinnon suorittanut optometrismi on erikoistunut näkökykyyn, silmän normaaleihin ja patologisiin muutoksiin sekä näköhäiriöiden korjaamiseen ja mittaamiseen. Tutkinnon suorittaneella optometrismillä on oikeus vastata diagnostiikan käsittelystä ja hoidosta ennen lääkärin antamia toimenpiteitä. Asetus koskee kandidaatti sekä maisteritasoisia optometristeitä. (Optikerförbundet nd, viitattu 08.12.2023.) Kandidaatin sekä maisterin erona on, että ruotsissa kliinisellä optometrismillä on laajemmat työmarkkinamahdollisuudet eli optometrismi voi työskennellä laajennetuilla työtehtävillä esimerkiksi optikkoliikkeessä, silmäklinikalla, näkökeskuksessa, toimitusketjussa tai jatko-opinnoissa. (Linnéuniversitetet, nd).

Karolinska Institutetista 2008 vuoden jälkeen valmistunut optometrian maisteri voi hakea ECOO:n eurooppalaista optometriatutkintoa, sillä koulutus on akkreditoitu. Tutkinto oikeuttaa ammattilaisen työskentelemään Euroopan maissa. (Karolinska Institutet, 2024.)

2.2 Akkreditointi

Euroopassa optinen ala on ollut vuosikymmeniä isossa muutoksessa mukana, sillä alaa ollaan edistämässä aivan uuteen suuntaan. Akkreditaatiossa on mukana Euroopan 26 maata, mukaan lukien Suomen optometrian molemmat ammattikorkeakoulut Oulun Ammattikorkeakoulu sekä Helsingin Metropolia. (Näe ry 2018.) Tässä opinnäytetyössä keskitymme Suomen lisäksi tarkemmin kahteen eri jäsenmaahan Ruotsiin ja Espanjaan.

Akkreditaatio tarkoittaa optisen alan koulutusjärjestelmän yhtenäistämistä ja harmonisointia kaikissa Euroopan maissa. Akkreditoinnin järjestäjänä toimii ECOO eli European Council Of Optometry and Optics. ECOO on kahden eri järjestön fuusioitumisen tulos. (Näe ry, 2018.) ECOO on saanut alkunsa, kun eri maista tulevat kollegat Belgiassa, Ranskassa, Saksassa, Italiassa, Luxemburgissa ja Alankomaissa perustivat Groupment des Opticiens du Marché Communin (GOMAC) vuonna 1960. Myöhemmin vuonna 1986 perustettiin entinen International Optometric and Optical Leaguen Pan European Group (PEG). Vuonna 1992 GOMAC ja PEG yhdistyivät ja syntyi nykyinen optometrian ja optiikan neuvosto ECOO. ECOO on kehittynyt organisaatioksi, jota edustaa yli 110 000 ammatinharjoittajaa (ECOO, 2010.)

Pilotointi on alkanut kouluissa vuonna 2006 (ECOO, 2010). Yksi akkreditoinnin isoista askeleista oli akkreditoida koulujen kurseja ja pätevyyskysymyksiä suhteessa ECOO:n tutkintoon. Tällä hetkellä opiskelijat valmistuvat toistaiseksi eritasoisista tutkinnoista, vaikka koulutusta yhdenmukaistetaan ja edistetään. ECOO toteaa Blue Bookissa, että koulutuksen tunnustaminen on usein edistyneempää kuin lainsäädännöllinen tunnustus, jolla viittaa koulutuksen yhdenmukaistamiseen. Kaikki jäsenmaat ovat järjestetty WCO-1 kompetenssimallin mukaan, josta selviää mihin neljästä kategoriasta maa kuuluu ammatillisen koulutuksen tason perusteella. (ECOO, 2020.)

ECOO:n tavoitteena on edistää ihmisten silmäterveyttä yli rajojen ja yhdenmukaistaa optometrisen ja optisen käytännön kliiniset ja koulutusstandardit kaikkialla Euroopassa (Näe Ry, 2018). ECOO käyttää tutkintojen yhdistymisestä nimeä eurooppalainen tutkinto, joka yhdenmukaistaa koulujen tieto-, taito ja arviointivaatimukset sekä mahdollistaa koulutuksen ja työntekemisen kaikissa Euroopan maissa (ECOO, 2020.) Tavoitteena on saada uudistuneen laajan koulutusmuodon myötä korkealaatuisia ja kustannustehokkaita optometristeja ja optikon palveluita kaikkialla

Euroopassa väestön ikääntymisen myötä (Näe Ry, 2018). Akkreditoidusta korkeakoulusta valmistuneet optometristit saavat automaattisesti oikeuden harjoittaa optometriaa kaikissa Euroopan jäsenmaissa, mikä laajentaa entisestään optometristien uranäkymiä (Näe ry, 2019).

Maiden väliset erot ovat huomattavat eri puolilla Eurooppaa. Isoimmat erot maiden välillä on diagnostisten lääkeaineiden käyttö, silmäsairauksien diagnosointi sekä eri ikäisten ja eri tilanteissa olevien potilaiden refraktointi. Koko Euroopassa näöntarkastus on kaavoiltaan kuitenkin hyvin samanlainen ja sitä säännellään pääasiassa ammatillisilla ohjeilla. (ECOO, 2020.)

2.3 Vireillä olevat lakimuutokset ja kustannustehokkuuden lisääminen Suomessa

Näe ry:n toimesta on laitettu vireille Sosiaali- ja terveysministeriöön uusi lakimuutos aloite, joka koskettaa optometristin oikeuksien muuttamista Suomessa. Käsitteillä oleva lakialoite koskettaa pykälän 16 poistamista. Jatkossa optikko saisi tutkia potilasta, jonka silmät ovat leikattu esimerkiksi taittovirheleikkauksessa. Tällä hetkellä pykälä 16 pakottaa silmätautien erikoislääkäreiden asiakkaiksi kaikki, joiden silmiä on aikaisemmin leikattu. Tämän lakipakotteen vuoksi silmälääkäriin vastaanotolle käy peräti 150 000 terveysilmäistä ihmistä silmälasejaan uusimassa. (Näe ry, 2023.) Halusimme mahdollisimman ajankohtaisen tiedon vireillä olevista lakialoitteista sekä siitä, miten jatkossa optometristien taitoja voisi yhteiskunnassa hyödyntää aikaisempaa monipuolisemmin. Koskimme ajankohtaista tietoa keskustelemalla Näe ry:n toimitusjohtajan Panu Tastin kanssa etäyhteydellä. Keskustelimme vireillä olevista lakimuutoksista, kustannustehokkuudesta ja näihin liittyvistä haasteista.

Väestön ikärakenne on nopeassa muutoksessa Suomessa ja maailmalla. Eläkeikäisten osuus väestössä kasvaa voimakkaammin samalla kun työikäinen väestö vähenee. Monet silmäsairaudet lisääntyvät väestön ikääntyessä, jonka vuoksi ennakoimisen tarve silmäsairauksien osalta on otettava huomioon. Ikääntyminen kaksinkertaistaa diabeettisista silmäsairauksista, kaihista, glaukoomasta ja silmänpohjan ikärappeumista kärsivien potilaiden määrän. Tämä kasvattaa terveydenhuollon kustannuksia ja jonotusaikoja. Noin miljoona ihmistä käy optometristin näöntutkimuksessa vuosittain, jossa silmän terveydentilaa tutkitaan jokaisella käynnillä ja tunnistetaan silmänpohjan muutoksia. Mikäli optometristi tekee poikkeavan löydöksen, hän ohjaa asiakkaan aina erikoislääkäriin tutkittavaksi. Optometristit ovat tärkeässä roolissa silmäsairauksien seulonnassa ja varhais-

nessa havaitsemisessa. (Näe ry, nd.) Kaikki vireillä olevat lakimuutosehdotukset koskevat kandidaatti sekä maisteritasoisia optometristejä. Vireillä olevista lakimuutoksista ei ole tehty vielä poliittista asetus päätöstä eikä ammattihenkilön lakiuudistusta. Valmistelu on tarkoitus aloittaa vuoden 2024 aikana. (Tast Panu, 2024).

Haasteena lakiuudistuksessa on käytössä oleva puolimalli, joka tarkoittaa sitä, että optometristien koulutus on ammattikorkeakoulutus eikä yliopistokoulutus. Yliopistokoulutus mahdollistaisi tutkimukset ja väitöskirjat, joiden avulla käypähoitoa voitaisiin muuttaa. Lainsäädännön ja viranomais-säädännön muuttamiseen vaaditaan tutkimusnäyttöjä. (Tast Panu, 2024.)

Lakimuutosten ansiosta potilaat pääsevät hoitoon nopeammin sekä hoitojonoja pystytään purkamaan tarvittavassa aikataulussa. Tällöin vältetään myös se, että terveet potilaat ohjataan optometristin tutkimukseen ja silmäsairaat potilaat pääsevät nopeammin silmälääkärin tutkittavaksi. Suomessa ei tehdä läheteitä. Tast kertoo, että mahdollisesti tulevaisuudessa maisteritasoinen optometristi kykenisi tekemään lähetteen silmälääkärille sairaanhoitajan tavoin. Linjausta läheteiden tekemisestä ei kuitenkaan ole tehty. (Tast Panu, 2024.)

Lakimuutosten avulla saataisiin lisää kustannustehokkuutta. Yhteistyö julkisen ja yksityisen terveydenhuollon kanssa voisi tuoda säästöjä ja parantaa palvelujen saatavuutta. (Näe ry, nd). Jos optometristi saisi hoitaa esimerkiksi kaihipotilasta leikkaukseen asti, se säästäisi erikoislääkäreiden kuormitusta kiireellisempien potilaiden hoitamista varten. Kaihin kypsymisikä voi olla yksilöllisesti kuukausista useampiin vuosiin ja tila voi pysyä stabiilina, mutta silti potilas joutuu hakeutumaan silmälääkärin vastaanotolle silmälasireseptin hankkimiseen. Tällaisissa tilanteissa optometristin taitoja voitaisiin hyödyntää monipuolisemmin ja kustannustehokkaammin Suomessa.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmä perustui määrälliseen eli kvantitatiiviseen tutkimusmenetelmään, jonka tavoitteena on selvittää numeraalisesti akkreditoinnin ja koulutuksen välistä syy-seuraussuhdetta. Tutkimuskysely toteutettiin Webropol- kyselylomakkeella, joka lähetettiin koulutuksessa olevien opiskelijoiden sähköpostiin ja omien kontaktien avulla valmistuneille maisteritasoisille optometristeille. Kyselyn tutkimusjoukkoon kuului yhteensä 46 henkilöä, joista 28 oli opiskelijoita ja 18 valmistunutta. Kyselyyn vastasi kokonaistutkimusjoukosta 10 tutkinnossa olevaa opiskelijaa ja 14 valmistunutta.

3.0 Tutkimuksen tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia urapolkuja maisteritasoinen koulutus on tuottanut ja millaisissa tilanteissa heidän ammattitaitoaan voisi hyödyntää. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda optometreriopiskelijoille, alasta kiinnostuneille sekä optometristeille lisää tietoa jatkokoulutautumisen eduista ja hyödyistä sekä uusista työmahdollisuuksista. Opinnäytetyön kohderyhmä oli optometreriopiskelijat, jatkokoulutautumisesta kiinnostuneet, alasta kiinnostuneet ja valmistuneet optometristit. Jokainen kohderyhmän jäsen voi hyötyä tuloksistamme saamalla lisätietoa sekä hyödyntämällä sitä oman urapolun kehittämiseen.

Tutkimuskysymyksinä olivat seuraavat:

1. Millaisia urapolkuja maisteritasoinen koulutus on tuottanut?
2. Millaisissa tilanteissa tutkinnon suorittaneiden ammattitaitoa voisi hyödyntää?

3.1 Kyselytutkimus

Tutkimuskysely lähetettiin koulutuksessa olevien opiskelijoiden sähköpostiin ja valmistuneille LinkedIn viestin välityksellä. Valitsimme opinnäytetyön tutkimukselliset lähestymistavat sen helppouden sekä mielekkyyden vuoksi. Tämän avulla saimme uutta tietoa koulutuksesta, ammatillisista valmiuksista sekä tulevaisuuden optometristin ammatillisista työtehtävistä.

Kysely on kokonaistutkimus, jossa tutkitaan jokainen perusjoukon eli populaation jäsen, koska tutkimuksen perusjoukko on kokonaismäärältään pieni. Kokonaistutkimuksella pyritään välttämään otanta virheet (Heikkilä & Edita Publishing Oy, 2014.) Tutkimusjoukko koostui 46 henkilöstä.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa etuina ovat numeeriset vastaukset, jotka voidaan luokitella ohjelman avulla. Vaihtoehtojen lukumäärä ei saa olla kovin suuri, mutta jokaiselle vastaajalle tulee löytyä sopiva vaihtoehto. Suljettujen kysymysten kohdalla on ilmoitettava selkeästi valittavien vaihtoehtojen määrä. Vastaaja voi valita vain yhden vastausvaihtoehdon, tulee vaihtoehtojen olla toisensa poissulkevia. Avoimet kysymykset on helppo laatia ja niiden avulla saadaan tärkeää lisätietoa sekä vastauksia, joita ei etukäteen ole tultu ajatelleeksi. Kuitenkin niiden vastausten luokittelu voi olla vaikeaa (Heikkilä & Edita Publishing Oy, 2014.)

3.2 Aineistonkeruu

Kysely testattiin opiskelijajoukolla ennen oikean kyselyn lähettämistä. Siinä tarkistettiin, että kysely toimi kuten oli suunniteltu. Kyselytutkimus testattiin kahdella sähköisellä Webropol-kyselylomakkeella. Erona kyselyillä on laajuus, sillä opiskelijat ja jo valmistuneet ovat tutkinnon osalta eri tilanteissa. Tutkimustulokset kerättiin kyselylomakkeen avulla, jossa oli suljettuja- eli strukturoituja, avoimia- ja sekamuotoisia kysymyksiä. Kyselytutkimuksen hyviä puolia olivat esimerkiksi anonyymisyys, nopea vastaaminen ja vastauksien saatavuus. Kyselytutkimuksen heikkoutena on, ettei vastaajista voi tehdä lisähavaintoja (Heikkilä & Edita Publishing Oy, 2014.)

Kysymykset muodostuivat esitietokysymyksistä, avoimista kysymyksistä, sekä asteikkoa hyödyntävistä kysymyksistä (Heikkilä & Edita Publishing Oy, 2014.) Kyselylomake koostui neljästä osiosta. Ensimmäisessä osiossa käsiteltiin vastaajan yleisominaisuuksia, kuten vastaajan ikähaarukka, työskenteleekö henkilö julkisella- vai yksityisellä sektorilla sekä työvuosien määrä ennen tutkintoon osallistumista. Toisessa osiossa vertailtiin, miten vastaajien ammatillinen osaaminen on kehittynyt ja missä optometrian osa-alueilla sitä voisi hyödyntää. Kolmannessa osiossa vertailtiin optometristien tulevaisuuden näkymiä urapoluilla ja akkreditoinnin mahdollisia vaikutuksia.

3.2.1 Avoimet kysymykset

Avoimien kysymyksien tavoitteena oli saada uutta tietoa, jolloin vastaaja pystyi omin sanoin kertomaan tilanteestaan (Mui Hong, 2019.) Kyselytutkimuksen avoimien kysymysten analysoimisessa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää. Siinä aineisto koottiin mahdollisimman tiiviiseen ja selkeään muotoon säilyttäen oleellinen tieto ja sanoma. Vastauksien sisältö eriteltiin isommiksi aineistoiksi, josta koottiin sisältöä koskevia luokkia. Näitä luokkien välisiä suhteita tarkasteltiin opinnäytetyössämme totuudenmukaisesti (Kalinen Timo & Kinnunen Taina, nd). Aineiston käsittelyn pohjana oli looginen päättely ja tulkinta. Ensimmäisenä aineisto täytyi pilkkoa osiin ja käsitteellistää. Tämän jälkeen se koottiin uudestaan johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 108).

3.2.2 Stukturoidut kysymykset

Sturkturoituja- eli suljettuja kysymyksiä käytettiin analyysiin tarvittavien faktojen ja lukujen keräämiseen. Stukturoidut kysymykset sulkee pois muut vastausvaihtoehdot, sillä vastaaja voi vastata vain yhteen kohtaan (Mui Hong, 2019.) Niiden avulla selvitettiin vastaajien lähtökohdat. Strukturoitujen kysymysten vastaukset analysoitiin sellaisenaan ja niistä tehtiin havainnollistavia kaavioita.

3.2.3 Sekamuotoiset kysymykset

Sekamuotoiset kysymykset sisälsivät avoimia sekä suljettuja kysymyksiä. Kyselylomakkeessa oli vain yksi sekamuotoinen kysymys. Miksi opiskelija on lähtenyt opiskelemaan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa? Tulokset analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoin.

4 TULOKSET

4.0 Kyselyaineiston käsittely ja analysointi

Aineistoa analysoitiin kriittisesti kaikista näkökulmista sekä tuotiin esille tutkimuksen luotettavuutta alentavat seikat. Erityisesti korostimme, että kaikki esiintuodut tutkimustulokset olivat totuudenmukaisia ja luotettavia (Heikkilä & Edita Publishing Oy, 2014.) Opinnäytetyöhön lisättiin kuvioita, joiden mukaan kerrottiin ensin tärkeimmät pääkohdat koko aineiston tasolla. Näiden jälkeen esitimme omia johtopäätöksiä siitä, miksi tulos mahdollisesti oli sellainen. Lopuksi tutkittiin taustamuuttujien mahdollisia vaikutusta tuloksiin (Heikkilä & Edita Publishing Oy, 2014.) Opinnäytetyömme analysointiin kuului suljettuja monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Avointen kysymysten avulla saatiin kiinnostavampaa ja kattavampaa tietoa kuin suljetuilla kysymyksillä. Niillä annettiin vastaajalle mahdollisuus vastata laajemmin haluttuihin kysymyksiin (Survey Monkey nd). Suljettuja kysymyksiä käytettiin analyysiin tarvittavien faktojen ja lukujen keräämiseen. Täydennettävät tiedot kerättiin avoimilla kysymyksillä. (Survey Monkey nd.)

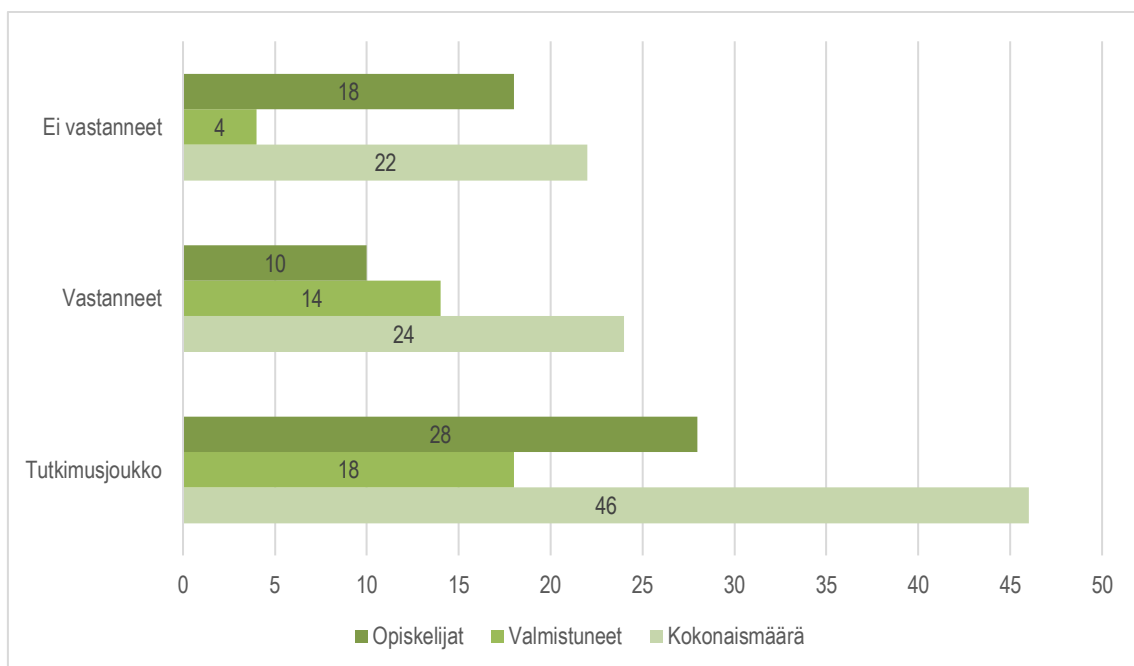
Kysely jaettiin opiskelijoiden henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen anonymisti sekä valmistuneille LinkedIn-kanavan välityksellä henkilökohtaisella kyselylinkillä. Kysely kohdistui pääsääntöisesti Suomen alueelle, mutta vastaajia tuli myös Suomen ulkopuolelta muualta Euroopasta. Kysely toteutettiin kaksikielisenä ottaen huomioon mahdolliset kansainväliset opiskelijat tai tutkinosta valmistuneet. Kyselyyn annettiin 2 viikon vastausaika, jonka aikana lähetimme muistutusviestin. Tällä toimenpiteellä saimme mahdollisimman ison vastausprosentin. Kyselylomake on opinnäytetyön liitteenä.

Tutkimus liittyy laajempaan keskusteluun korkeakoulututkinon työllistymisestä sekä sen tuomista eduista ja hyödyistä. Kyselyssä kerätyt taustatiedot auttavat ymmärtämään vastaajien taustatietojen vaikutusta kyselyn laatuun ja sen tuomiin vastauksiin.

4.1 Vastaajien taustatiedot

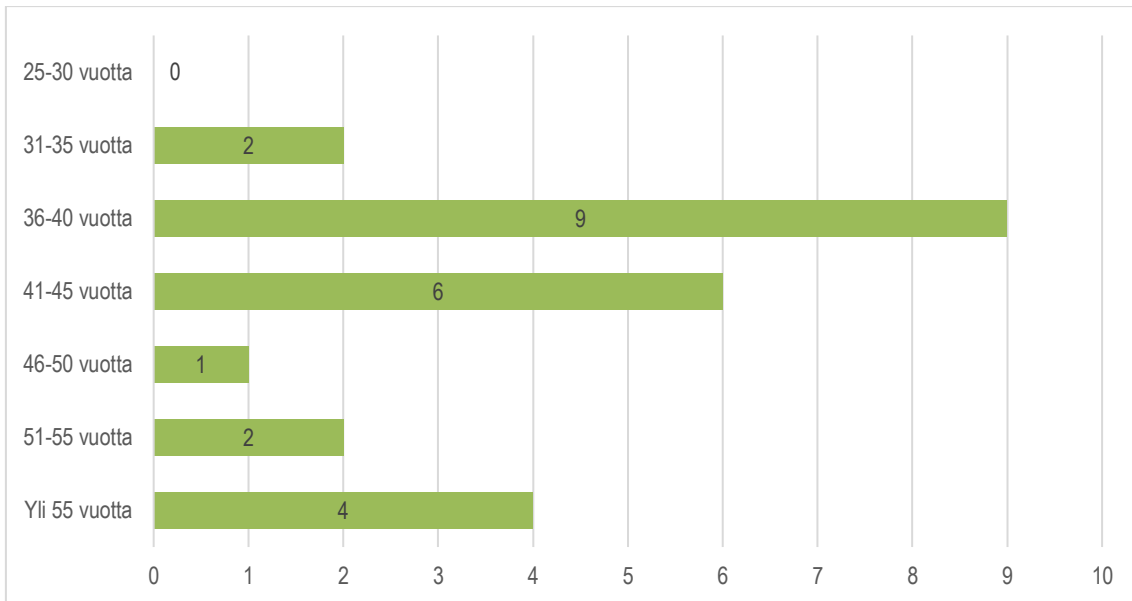
Tutkimusjoukko koostui 46 henkilöstä, jotka olivat opiskelijoita ja tutkinnosta valmistuneita. Kyselyyn vastasi yhteensä 24 henkilöä, joista 14 oli valmistuneita klinisiä optometristejä ja 10 tutkinnossa olevaa opiskelijaa. Kyselyn vastausprosentti koko tutkimusjoukosta oli yhteensä 52 %.

Koulutustaustaltaan jokaisella tutkinnosta valmistuneella tai koulutuksessa olevalla on vähintään optometristin kandidaattitutkinto. Tutkimukseen osallistujamäärät ovat esitetty tarkemmin kuviossa 1.

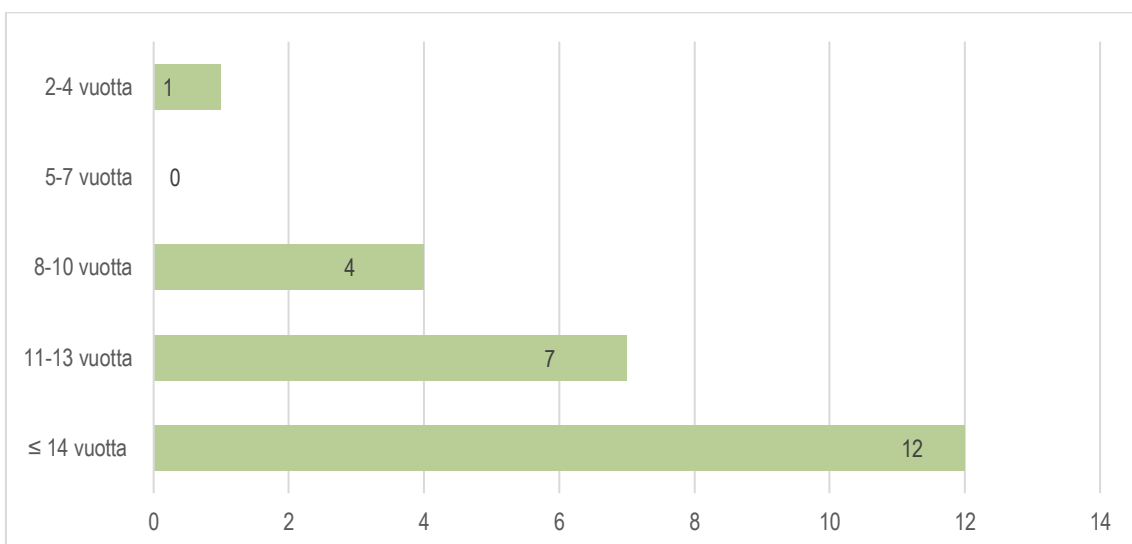
Kuvio 1 Kyselyyn vastanneiden määrä (n=24)

Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma vaihteli 36 ikävuodesta yli 55 ikävuoteen. Suurin osa vastaajista sijoittui 36 ikävuoden ja 45 ikävuoden väliin, keskiarvon ollessa 47 ikävuotta. Alle 30-vuotiaita ei osallistunut kyselyyn. Tutkimukseen ikävuodet ovat esitetty tarkemmin kuviossa 2.

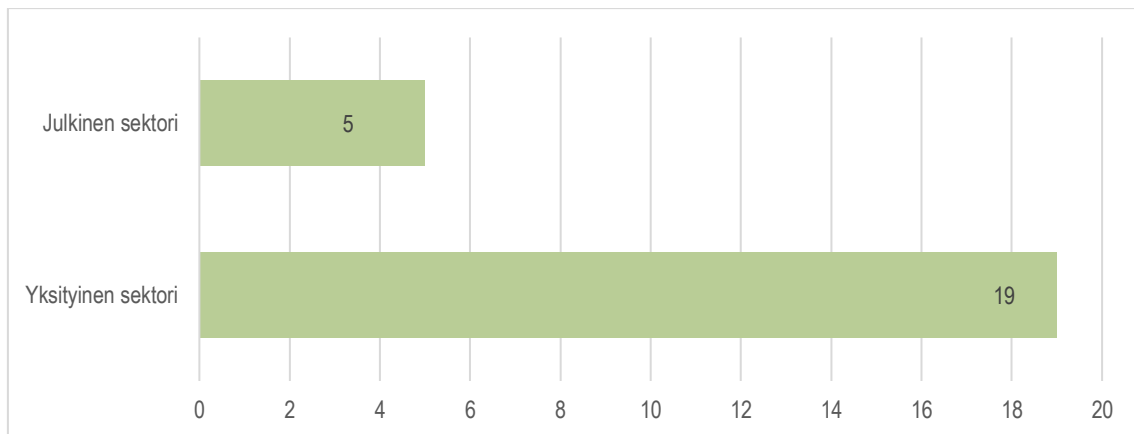
Kuvio 2 Kyselyyn vastanneiden ikä (n=24)

Vastaajilta tiedusteltiin vuosien määrää, ennen kuin he siirtyivät työelämästä nykyiseen koulutukseen. Suurin osa vastaajista olivat viettäneet yli 14 vuotta työelämässä ennen koulutukseen siirtymistä, vaihdellen välillä 2 vuodesta yli 14 vuoteen. Tutkimukseen työvuosien määrät ennen koulutusta ovat esitetty kuviossa 3.

Kuvio 3 Kyselyyn vastanneiden työvuosien määrä ennen koulutukseen osallistumista (n=24)

Vastaajista yli puolet 19 henkilöä työskentelivät yksityisellä sektorilla ja pienempi osuus 5 henkilöä julkisella sektorilla. Tutkimukseen työskentelysektorit ovat esitetty kuviossa 4.

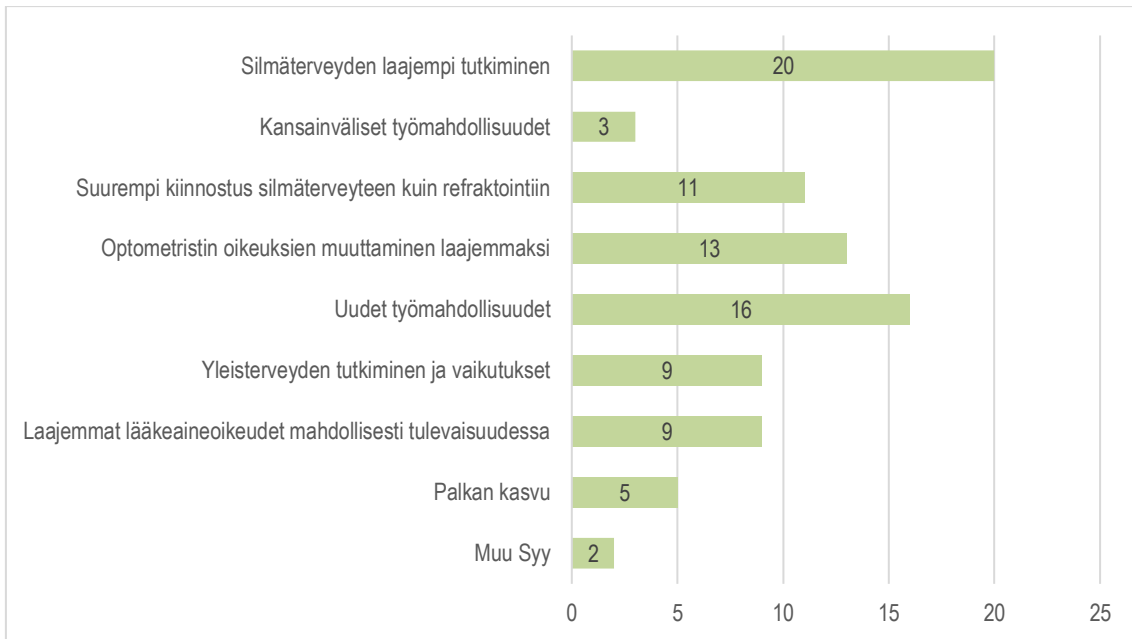
Kuvio 4 Kyselyyn vastanneiden työskentelysektori (n=24)

4.2 Jatkokoulutautumisen motivaattorit

Halusimme selvittää miksi tutkittavat ovat lähteneet jatkokouluttautumaan Clinical Optometry- tutkintoon ja minkälaisia odotuksia heillä on koulutuksesta. Annoimme valmiita vastausvaihtoehtoja sekä mahdollisuuden kertoa omin sanoin syitä koulutukseen lähtemiselle.

Tutkimustulokset osoittivat, että silmäterveyteen liittyvä tutkimus, diagnoosi ja hoito ovat merkittävä motivaatio koulutukseen osallistumiselle. Kyselyyn 20 vastanneista osoitti, että he ovat valinneet Clinical Optometry- tutkinnon tavoitteenaan syventää osaamistaan silmäterveyden laajemmassa tutkimuksessa. Koulutustason nostaminen toisi myös laajempia työllistymismahdollisuuksia optometrian alalle. Vastaajista 16 koki, että on lähtenyt koulutukseen uusien työllistymismahdollisuuksien vuoksi. Optometristien oikeuksien muuttaminen laajemmaksi voisi parantaa silmäterveydenhuoltoa ja hoitonoja. 13 vastaajista uskoi koulutuksen tuovan tällaisen muutoksen terveydenhuoltoon. Optometristit ovat kiinnostuneempia silmäterveyden tutkimisesta kuin refraktoinnista, joka osoittautui 11 vastaajan mielestä syyksi hakeutua tutkintoon.

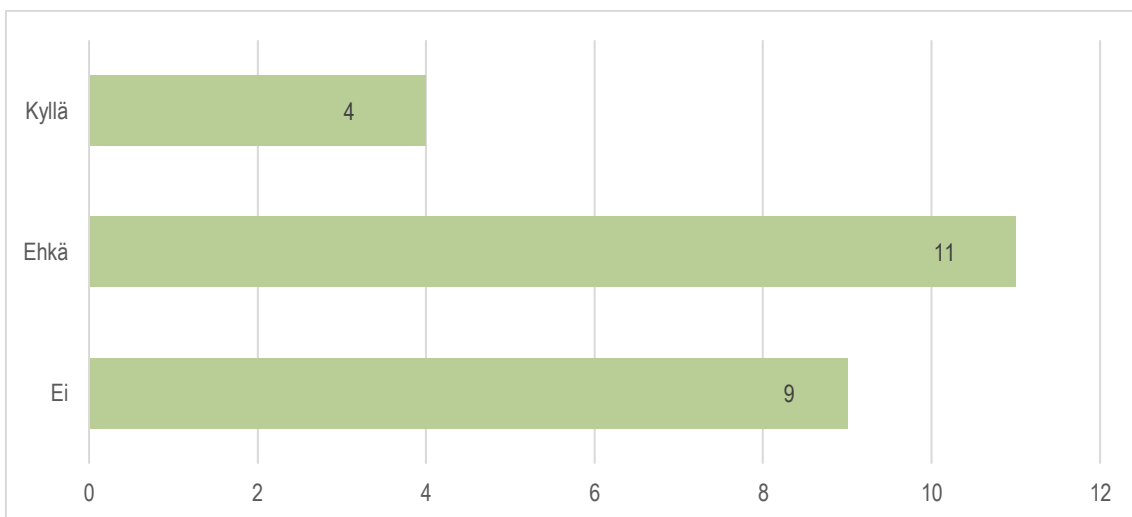
Muita syitä olivat esimerkiksi yleisterveyden tutkiminen, kansainväliset työmahdollisuudet, laajemat lääkeaineoikeudet tulevaisuudessa ja palkankasvu. Lisäksi muita syitä olivat halukkuus näyttää omaa osaamistaan ja haasteiden riittämättömyys kandidaattitason optometristinä.

Kuvio 5 Kyselyyn vastanneiden jatkokouluttautumiseen lähtemisen syyt (n=24)

4.3 Akkreditaation tulevaisuuden mahdolliset vaikutukset

Kyselyyn vastanneista suurin osa eivät olleet varmoja, haluaisivatko lähteä kansainvälisille työmarkkinoille, mikäli siihen tulisi mahdollisuus. Toiseksi suurin osa vastaajista 9 henkilöä olivat sitä mieltä, etteivät ole kiinnostuneita kansainvälisistä työmahdollisuuksista.

Kuvio 6 Kyselyyn vastanneiden kiinnostus kansainvälisistä työmarkkinoista (n=24)

4.4 Ammattinimikkeet

Tutkimuksessa ollut kysymys uusista ammattinimikkeistä antoi mielenkiintoisia näkökulmia, mutta samalla paljasti haasteen ammattinimikkeen määrittelystä. Vastaajien mielipiteet ammattinimikkeistä olivat vaihtelevia. Yhtenäistä ja virallista ammattinimikettä heidän tutkinnolleen ei ole olemassa. Näiden tuloksien perusteella voidaan määrittellä, että vastaajat kuvailivat tehtävänimikkeitään hieman eri termein ja yksilökokemuksen perusteella. Yleisimpiä ammattinimikkeitä olivat optometrismi, optometrismi Ms ja optometrismi YAMK (Taulukko 3). Työnimikkeiden epäselkeys nousi esille lisäkommenteissa, jossa eräs vastaaja toivoi järkevää ammattinimikettä (Taulukko 4).

Taulukko 3 Tuleva ja nykyinen työnimike (n=13)

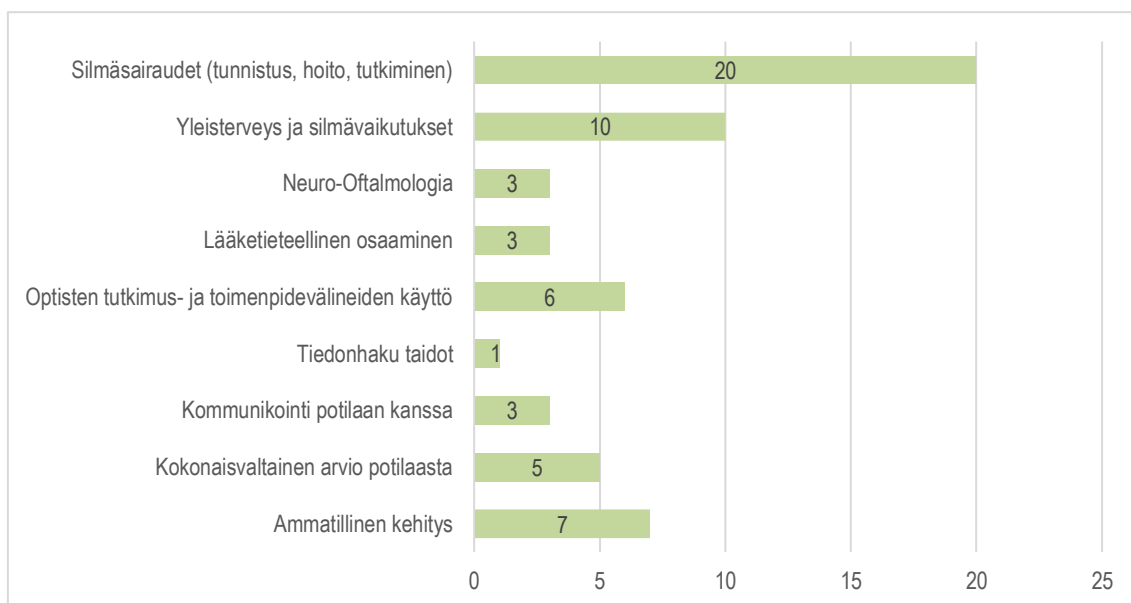
Nimikkeet	Vastausmäärä (n)
Näönhuollon asiantuntija	1
Sairaalaoptometrismi	1
Optometrismi YAMK	2
Lehtori	1
Optometrismi Ms, Bs	2
Optometrismiyrityksen johtaja	1
Optometrismi MOptom	1
Optometrismi	4
Vastanneiden lukumäärä	13

Taulukko 4 Vastaajien lisäkommenteja työnimikkeeseen

Lisäkommentit
En oikein tiedä, olisi kiva löytää jokin järkevä nimike. Olen lyhentänyt nimikkeen MOptom nimikkeeksi, mutta potilaat eivät sitä ymmärrä.
Yliopistollisessa sairaalassa on pitänyt tehdä töitä sen eteen, että sain optometrismi- nimikkeen. Master-tutkinto ei ole vaikuttanut nimikkeeseen.
Optikko tai optometrismi, kuten sairaalassamme kaikki on optikoita, koulutustaustalla ei ole merkitystä.

4.5 Ammatillinen pätevyys ja uudet taidot

Vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että silmäterveyden tutkiminen, tunnistaminen ja hoito ovat ratkaiseva tekijä toimivampaan silmäterveydenhuoltoon. Tällöin heidän ammattitaitoaan voitaisiin käyttää hyödyksi yhteiskunnassa ja yksityisellä sektorilla. Silmäterveyden tutkimiseen liittyy esimerkiksi kuivasilmäisyyden tutkiminen, silmän tulehdukselliset ja silmäsairaudet sisältäen harvinaiset silmäsairaudet (Kaavio 6). Kliiniset optometristit osaavat selkeästi tutkia ja tulkita yleisterveyden vaikutuksia silmiin. Neurologisia, farmaseuttisia sekä yleisanatomian tuntemusta voitaisiin käyttää laajemmin kliinisenä arvioijana. Optometrismi osaa tutkimuksensa vuoksi tehdä kattavan kokonaisarvion potilaasta löydösten ja oireiden perusteella, jolloin hänellä tulisi olla lähetteen tekemisen mahdollisuus jatkohoitoa varten. Optometristit osaavat käyttää laajasti erilaisia tutkimusvälineitä, kuten kolmipeiliä, gonio-linssiä ja 90D linssiä. Lisäksi he ovat tutustuneet kirurgian eri toimenpiteisiin ja pientoimenpiteisiin, kuten kyynelteiden avaukseen ja meibomin rauhasten atulatyhjennykseen. Muita huomioita olivat parantuneet tiedonhaku taidot tuoreista tutkimuksista, parempi kommunikointi potilaan kanssa sekä monipuolistunut ammatillinen kehitys.

Kuvio 6 Optometristien hyödyntäminen yhteiskunnallisesti ja ammattilaisen näkökulmasta (n=24)

4.6 Kustannustehokkuuden lisääminen

Kyselyyn vastanneiden mielestä kustannustehokkuutta voitaisiin lisätä maisteri tasoisten optometrien avulla usealla eri tavalla. Usean vastaajan mielestä kustannustehokkuutta voitaisiin lisätä op-

tometrastien suorittamalla silmäsairauksien seulonnalla, seurannalla, hoitoon ohjaamisella ja lähteen tekemisellä jatkohoitoa varten. Optometriisti voisi toimia silmälääkärin työparina esimerkiksi kontrolleissa, leikkauksien esi- ja jälkitarkastuksissa. Laaja osaaminen monilla eri osa-alueilla osoittaa, että optometristejä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi silmäsairauksien kontrolloijana, leikkauksien esi- ja jälkitutkimuksissa sekä silmälääkärin työparina. Kustannustehokkuutta lisäisi myös optometrastien mahdollisuus tutkia ja tehdä silmälasimääräys alle 8-vuotiaalle lapselle sekä mahdollisuus yleisimpien silmälääkkeiden määräämiseen allergisiin-, tulehduksellisiin- ja akuutteihin silmäoireisiin. Maisteritasoisia optometristejä voisi hyödyntää asiantuntijatehtävissä esimerkiksi kouluttajana, konsultoivana optikkona ja hoidon tarpeen arvioivina optikkona. Maisteri tasoisia optometristejä haluttaisiin hyödynnettävän moniammatillisessa yhteistyössä. Alan koettiin myös tarvitsevan Suomeen lisää optometrian tohtoreita ja suomalaista tutkimustyötä. Vastauksien perusteella vastuuta muutoksesta toivottaisiin myös työnantajilta. Vastaajat toivoivat, että ammattilaisia käytettäisiin kouluttajina ja asiantuntijoina. Koulutuksen saaneet voisivat erikoistua tiettyihin silmäsairauksiin ja toimia potilaiden pääasiallisina arvioitsijoina kontrollikäynneillä. Lisäksi heillä olisi mahdollisuus määrätä myöhemmin tavallisimpia silmälääkkeitä potilaille.

5 YHTEENVETO

5.0 Osallistumistilastot

Kyselyyn vastasi 24 henkilöä, joista 14 oli valmistuneita klinisiä optometristejä ja 10 Clinical Optometry- tutkinnon opiskelijoita. Vastausprosentti koko tutkimusjoukosta oli yhteensä 54,55 %. Vastaaajien ikäjakauma vaihteli 36 ikävuodesta yli 55 ikävuoteen. Vastaaajien iän keskiarvo oli 47 vuotta.

5.1 Tärkeimmät havainnot

Suurin osa vastaajista oli ollut työelämässä yli 14 vuotta ennen maisterikoulutukseen siirtymistä. Vastaukset kuitenkin vaihtelivat 2 vuodesta yli 14 vuoteen. Kyselyyn vastanneista 83 % kertoi hakenensa maisterikoulutukseen tavoitteenaan syventää osaamistaan silmäterveyden laajemmassa tutkimisessa. Lisäksi hakeutumisen suurimpina syinä oli uudet työmahdollisuudet, optometristien oikeuksien muuttaminen laajemmaksi sekä suurempi kiinnostus silmäterveyteen kuin refraktointiin. 16,70 % oli kiinnostuneita kansainvälisistä työmarkkinoista, kun taas 38 % vastaajista eivät kokeneet kiinnostusta. Suurin osa 45,80 % eivät olleet varmoja ovatko kiinnostuneita, mikäli mahdollisuus annettaisiin.

5.2 Johtopäätökset

län ja koulutustaustan edeltävien opiskeluvuosien välillä on selkeä yhteys. Suurin ikähaarukka on 36 ikävuodesta 45 ikävuoteen, joka korreloi työvuosien määrää 11 – yli 14 vuotta.

Työnimikkeen ja työtehtävien välillä ei ollut huomattavaa yhteyttä, sillä usealla vastaajalla työnimike ei ole muuttunut, mutta työtehtävät ovat sisällöltään muuttuneet. Yleisimpiä ammattinimikkeitä olivat optometristi, optometristi Ms ja optometristi YAMK. Tuloksien perusteella voidaan määritellä, että vastaajat kuvailevat ammattinimikkään yksilökokemuksen perusteella. Tuloksista kävi ilmi, ettei tutkinnolle ole yhteistä käytössä olevaa ammattinimikettä.

Vastaajista 79 % työskentelee yksityisellä sektorilla, joka kattaa optikkoliikkeet sekä yrittäjät. Julkisella sektorilla työskentelee vastaajista 21 %. Tuloksista käy ilmi, ettei klinisiä optometristejä hyödynnetä vielä julkisella sektorilla yhtä paljon kuin yksityisellä sektorilla.

Suurin osa vastanneista eli 83 % kokivat silmäsairauksien tunnistuksen, hoidon ja tutkimisen tärkeimpänä taitona. Silmäsairauksiin linkittyä myös 41 % mielestä yleisterveys ja sen vaikutukset silmiin (41 %). Uusia taitoja olivat myös optisten laitteiden käyttö 25 %, ammatillinen kehitys sisältäen tiedonhakutaidot ja kehittymisen 29 %, kokonaisvaltainen arvio potilaasta 21 %.

Kaikki vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että klinisiä optometristit voisivat hyödyntää monipuolisemmin yhteiskunnassa ja keventää silmälääkäreiden työtaakkaa. Vastaajilla oli myös toiveita optometrian tohtoreista ja suomalaisen optometrian tutkimuksen kehittämistä. Vastaajilla nousi esiin huolenaihe liian lyhyistä tutkimusajoista, jotka rajoittavat ammattitaidon laajaa hyödyntämistä.

Kyselyyn vastaajista 16,70 % oli kiinnostuneita kansainvälisistä työmarkkinoista, kun taas 38 % vastaajista eivät kokeneet kiinnostusta. Suurin osa 45,80 % eivät olleet varmoja ovatko kiinnostuneita, mikäli mahdollisuus avautuisi. Kyselyn tulokset osoittavat, että mahdolliset tulevaisuudessa voimaan astuvista akkreditaation vaikutuksista ei ole riittävästi saatavilla tietoa. Tiedon lisääminen saattaisi herättää enemmän kiinnostusta kansainvälisiä työmarkkinoita kohtaan.

6 POHDINTA

6.0 Tutkimuksen keskeiset tulokset

Tutkimus osoittaa, että suurin osa silmälääkäreiden hoidossa olevista potilaista voitaisiin hoitaa osittain kliinisten optometristien toimesta. Optometristit pystyisivät tutkimaan, seuraamaan ja hoitamaan alle 8-vuotiaita, silmäsairaita, heikkonäköisiä sekä silmäleikkauksessa käyneitä potilaita.

Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat yksimielisiä siitä, että kliinisiä optometristejä voitaisiin hyödyntää monipuolisemmin näkemisen eri osa-alueilla. Mikä helpottaisi silmälääkäreiden työtaakkaa. Heitä voitaisiin käyttää esimerkiksi lääkärin työparina, leikkausten esitutkimuksissa ja jälkitaarkastuksissa, näönhuollon ammattilaisina työterveydessä, tutkimustyössä, yleisimpien silmälääkkeiden määrääjinä ja silmäsairauksien seulonnoissa sekä lähetteen tekijänä erikoissairaanhoidon piiriin.

Optometristejä on alettu hyödyntää erikoistehtävissä yksityisellä sektorilla, julkisella puolella heihin suhtaudutaan vielä varauksella. Tämä johtuu osittain siitä, että yksityinen sektori on avoimempi uusille toimintatavoille. Myös siellä tutkimusajat ovat usein lyhyitä, mikä rajoittaa optometristien mahdollisuuksia käyttää osaamistaan täysimääräisesti. Pidemmät tutkimusajat olisivat tarpeen, jotta potilaat saisivat kattavan kuvan silmien terveydentilasta.

Lisäksi tutkimuksessa havaittiin, että kliinisille optometristeille ei ole vielä vakiintunutta ammattinimikettä. Suurin osa heistä kokee olevansa optometristi, vaikka työtehtävät olisivat muuttuneet merkittävästi. Olisi hyödyllistä kehittää yhtenäinen ammattinimike, joka kuvaisi heidän kliinistä osaamistaan ja koulutustaan paremmin.

6.1 Tulosten merkitys ja tulkinta

Tutkimustuloksilla on mielestämme suuri merkitys, sillä kuulee ammattilaisten omia näkemyksiä alan kehittämisestä, jatkokouluttautumisesta ja tulevaisuuden näkymistä. Halusimme tuoda optometristien oman äänen kuuluviin opinnäytetyössämme. Tutkimustulokset voivat ohjata optomet-

rian koulutusta, urasuunnitelmia ja alan kehitystoimia tulevaisuudessa niin työnantajien kuin yhteiskunnallisen päätöstoimien puolelta. Lisäksi ne tuovat esiin optometrian merkityksen terveydenhuollossa ja sen roolin silmäterveyden edistämisessä. Toivomme sen herättävän kiinnostusta ja uudenlaista ajattelua näönhuollon toimintatapoja kohtaan.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja validiteetti

Tutkimus toteutettiin tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti. Erityisesti huomioiden henkilötietojen käsittelyperusteet. Tutkittavilta saatiin kattava suostumus, joka sisälsi tiedot tutkimuksen sisällöstä, sen tarkoituksesta ja siitä, miten tutkimustietoa käytetään. Kysely toteutettiin anonyymisti, eikä vastaajia voitu tunnistaa heidän vastauksistaan. Kyselyssä vältettiin erityisten henkilötietoryhmien tietojen keräämistä, tutkittavien ihmisarvoa, yksityisyyttä ja itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin. Mikä näkyi myös mahdollisuutena olla vastaamatta kyselyyn. Tutkimus noudatti eettisiä periaatteita, eikä kysymyksiä muotoiltu ohjaileviksi.

Oulun Ammattikorkeakoululta saatiin tutkimuslupa opiskelijoille suunnattua kyselyä varten. Valmistuneiden osalta kysely toteutettiin henkilökohtaisten kontaktien kautta, mikä ei edellyttänyt erillistä lupaa. Tiedonhaku suoritettiin luotettavista lähteistä, kuten terveysministeriöiden ja optometristiliittojen artikkeleista. Lakitiedot tarkistettiin voimassa olevien lakien perusteella. Osa aineistoista oli englanninkielistä. Huomioimme käänösongelmat, jotka voivat vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen.

Tutkimusta suoritti kaksi henkilöä. Tiedonhaku toistettiin useaan kertaan molempien toimesta luotettavuuden varmistamiseksi. Kysely esitettiin etukäteen, jotta varmistettiin kysymysten selkeys ja ymmärrettävyys. Tutkimustulokset esitettiin loogisesti ja objektiivisesti ilman vääristymiä tai virheellisiä tietoja. Kuitenkin on huomioitava, että tulokset eivät ole täysin yleistettävissä, sillä tutkimukseen osallistui vain pieni osa tulevaisuuden koulutukseen osallistuvista yksityishenkilöistä. Vastaajat ilmaisivat mielipiteensä ja näkemyksensä omien kokemustensa ja ammattitaitonsa perusteella. Mikä voi vaikuttaa tulosten lopputulokseen, esimerkiksi prosentuaalisesti.

6.3 Tutkimusprosessin arviointi

Mielestämme opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tarpeellinen. Sillä optometristit ovat kiinnostuneita Clinical Optometry -tutkinnosta. Useiden keskustelujen aikana on tullut ilmi, että moni poh-tii tarkasti tutkinnosta saatavia hyötyjä ja etuuksia. Tuoreen koulutuksen vuoksi niistä on saata-villa vain rajallisesti tietoa. Valitsimme tietoperustan näkökulman, jonka avulla voimme vertailla eri maiden välisiä oikeudellisia eroja. Opinnäytetyömme voisi toimia monille ponnahduslautana kou-lutukseen, jolloin hakijat saisivat paremman käsityksen koulutuksen tuomista eduista ja hyödyistä.

Valitsimme aiheemme, koska Clinical Optometry -tutkinto kiinnostaa meitä molempia tulevaisuu- dessa. Halusimme selvittää, millaisia taitoja ja urapolkuja koulutus voisi avata. Huolimatta omasta kiinnostuksestamme ja aiheen ajankohtaisuudesta tutkimuksen toteuttaminen on ollut aikaa vie-vää ja haasteellista. Sillä tutkinnosta ei ole aikaisempaa tietoa juurikaan saatavilla.

Olemme onnistuneet toteuttamaan opinnäytetyömme halutussa ajassa ja hyvänä tiiminä, sovit-taen yhteen molempien henkilökohtaiset aikataulut. Yksi haasteista oli kontaktin saaminen val-mistuneisiin opiskelijoihin. Onneksi löysimme keinon ottaa yhteyttä heihin sosiaalisen median kautta, mikä mahdollisti arvokkaan tiedon keräämisen valmistuneilta.

6.4 Johtopäätökset ja tutkimusehdotukset

Tulokset osoittavat, että optometristit ovat valmiita ottamaan lisää vastuuta ja edistämään alan ny- kyaikaisemmaksi. Kliinisten optometristien tehokkaampaa hyödyntämistä kuitenkin rajoittaa vanha lainsäädäntö, joka estää heitä tutkimasta tiettyjä potilasryhmiä, vaikka heillä olisi tarvittava osaa- minen ja välineet. Tämä johtaa resurssien tehoittomaan käyttöön, vaikka silmälääkäreistä on Suo- messa jo nyt pulaa. Optometristit voisivat toimia konsultteina osana silmäsairauksien seurantaa sekä lähetteen tekijänä silmälääkärille tarvittaessa. Muutos nopeuttaisi potilaan hoitopolkua ja vä- hentäisi silmälääkärin työtaakkaa. Lisäksi tutkimusajat tulisi pidentää mukauttaa niin, että tarjolla olisi pidempiä silmäterveyteen painottuvampia käyntejä sekä lyhyempiä tavallisia näöntutkimusai- koja. Tällä varmistettaisiin, että optometristille jää aikaa tutkia potilas epäilyjensä ja taitojensa mu- kaan täysimääräisesti. Optometristi voisi jatkossa hoitaa yleisimpiä silmäsairauksia, kuten kaihia, diabeettista retinopatiaa ja glaukoomaa. Optometristille tulisi olla oikeus määrätä lääkkeitä yleisim-

piin silmän tulehdustiloihin, kuten silmäluomitulehduksiin, sidekalvotulehdukseen, sarveiskalvotulehduksiin, värikalvotulehduksiin ja allergisiin silmäoireisiin. Tutkintonsa perusteella kliininen optometri on perehtynyt erilaisten tulehdustilojen erotusdiagnostiikkaan laajasti, jolla varmistetaan tulehduksen oikeanlainen hoito.

Näönhuoltoa voitaisiin tehostaa lisäämällä yhteistyötä silmälääkärien, optikoiden ja optometristien välillä. Tämä yhteistyö mahdollistaisi tehokkaamman tiedonkulun ja resurssien jakamisen eri asiantuntijoiden kesken. Tämä parantaisi potilaiden saamaa hoitoa. Julkisen ja yksityisen sektorin olisi myös syytä tehdä tiivistä yhteistyötä näönhuollon sujuvoittamiseksi. Esimerkiksi yhteiset koulutus- ja kehitysohjelmat voisivat edistää eri sektoreiden välistä ymmärrystä ja yhteistyöhalukkuutta.

Ruotsin mallin mukainen läheteiden tekeminen jakaisi vastuuta myös optometristeille. Tämä varmistaisi potilaille sen, että silmälääkärin hoito on tarpeen läheteen avulla. Tämä käytäntö voisi vähentää turhia käyntejä silmälääkärillä, mikä mahdollistaisi heidän keskittyvän vaativampiin ja kii-reellisimpiin tapauksiin. Läheteen tekeminen vähentäisi myös potilaiden ja eri tahojen välistä ylimääräistä työtä. Se selkeyttäisi hoitopolkuja ja varmistaisi, että potilaat saavat oikeaa ja oikea-aikaista hoitoa.

Mielestämme julkisen ja yksityisen sektorin olisi hyvä kokeilla pilottiohjelmaa tai kokeellista klinikatoimintaa. Pilottiohjelma voisi sisältää tutkimusvaltuuden tietyille alueille tai tietyille potilasryhmille, jossa kliinisille optometristeille annetaan laajennettu tutkimusvaltuus. Näin voitaisiin kokeilla pilotoinnin tuloksia ja antaa arvio mallin toimivuudesta. Klinikatoiminta voisi sisältää kokeellisia klinikoita, jossa optikot ja silmälääkärit työskentelevät yhdessä laajennetun tutkimusroolin puitteissa. Näiden klinikoiden kokemuksia voitaisiin käyttää kehittämään optikon roolia mahdollisimman hyödyntäväksi silmälääkärin oikeana kätenä.

Lakimuutokset ovat välttämättömiä optometristien ammattioikeuksien laajentamiseksi, mutta positiivisempi suhtautuminen uuteen ajattelutapaan voisi edistää näitä muutoksia. Lakimuutos edistäisi työntekijän ammattioikeuksien lisäksi esimerkiksi koulutusta, työtehtäviä, yhteiskunnan- ja yksityisten sektorien yhteistyötä sekä sujuvoittaisi potilaiden hoitopolkua.

Toivoisimme jatkotutkimusta tälle opinnäytetyölle, jossa kerättäisiin lisää tietoa seuraavista aiheista:

1. Kliinisten optometristien urapolut: Millaisia uramahdollisuuksia ja kehityssuuntauksia alalla on tapahtunut?
2. Ammattipätevyyden kehitys: Millaisia pätevyksiä ja taitoja kliinisten optometristien odotetaan saavuttavan, jotta he voivat menestyä muuntuvassa työympäristössä?
3. Mahdollinen pilottimalli: Voisiko kehittää ja testata pilottimallia, joka tukisi kliinisten optometristien roolia terveydenhuollon ammattilaisena?

Tällaisen tutkimuksen avulla saataisiin syvempää ymmärrystä alan tulevaisuudesta ja mahdollisuuksista.

LÄHTEET

Duunitori. Optikko. Hakupäivä 30.11.2024. <https://duunitori.fi/ammattiopas/terveydenhuoltoala/optikko>

Finlex, 2023. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkkeen määräämisestä. Hakupäivä 04.12.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101088>

ECOO, 2010. Fifty Years of European Optometry and Optics 1960-2010, An Overview of ECOO and its Predecessor Boddies. Hakupäivä 04.12.2023. https://www.ecoo.info/wp-content/uploads/2012/07/0385_ECOO_Broschuere.pdf

ECOO, 2020. Blue Book 2020, Trends in optics and optometry – comparative European data. Hakupäivä 04.12.2023. https://ecoo.info/wp-content/uploads/2022/02/ECOO_BlueBook_2020-compressed_png.pdf

Erto, 2023., Optometristit osaksi silmäterveyspalveluiden kustannustehokkaampaa tuottamista. Hakupäivä 04.12.2023. <https://www.erto.fi/ajankohtaista/optometristit-osaksi-silmaterveyspalveluiden-kustannustehokkaampaa-tuottamista>

Euronova. International Online Education. Hakupäivä 21.02.2024. <https://www.euronova.edu.es/master-optica-y-optometria#seccion-opiniones>

Heikkilä Tarja, 2014. Edita. Hakupäivä 07.12.2023 ja 29.01.2024. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Golegio. Qué somos los Ópticos-Optometristas. Hakupäivä 15.04.2024. <https://coocv.com/que-somos-los-opticos-optometristas/>

Hong Mui, 2019. Soluessee: Tutkimuskysymysten luominen ja niiden oikeaoppinen analysointi – Proakatemia esseebankki. Hakupäivä 19.2.2024. <https://esseebankki.proakatemia.fi/soluessee-tutkimuskysymysten-luominen-ja-niden-oikeaoppinen-analysointi/>

Holvi, Holvipedia. Miten teen SWOT-analyysin? Hakupäivä 8.3.2024. <https://www.holvi.com/fi/holvipedia/swot-analyysi/>

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Hakupäivä 19.2.2024. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

Karolinska Institutet 2024. Masterprogrammet i klinisk optometri. Hakupäivä 8.3.2024. <https://utbildning.ki.se/program/3op24-magisterprogrammet-i-klinisk-optometri>

Karolinska Institutet, 2023. Study Programme in Optometry, 180 credits, Optikerprogrammet. Hakupäivä 07.12.2023. <https://education.ki.se/programme-syllabus/1OP13>

Karolinska Institutet. Tuition fees at Karolinska Institutet. Who is required to pay tuition fees? Hakupäivä 15.04.2024. [Tuition fees at Karolinska Institutet | Karolinska Institutet \(ki.se\)](https://www.ki.se/en/education/tuition-fees)

Linnéuniversitetet, 2024. Optometri och synvetenskap, masterprogram. Hakupäivä 07.03.2024. <https://lnu.se/program/optometri-och-synvetenskap-masterprogram/kalmar-distans-deltid-vt/>

Näe ry, 2018. Ecoo ajaa etujamme Euroopassa, Näe-lehti. Hakupäivä 04.12.2023. <https://naery.fi/2018/03/22/ecoo-ajaa-etujamme-euroopassa/>

Näe ry, 2021. Uutiset: Suomessa on tarvetta korkeasti koulutetuille optometristeille – tartu nyt jatko-opintoetuihin! Hakupäivä 04.12.2023. <https://naery.fi/2021/01/18/suomessa-on-tarvetta-keasti-koulutetuille-optometristeille-tartu-nyt-jatko-opintoetuihin/>

Näe ry 2019. Uutiset: Kliinisen optometrian ylempi ammattikorkeakoulututkinto tarjolle Ouluun. Hakupäivä 04.12.2023. <https://naery.fi/2019/09/18/kliinisen-optometrian-ylempi-ammattikorkeakoulututkinto-tarjolle-ouluun/>

Näe ry 2019. Lainsäädäntö: Akkreditoinnista potkua potilastyöhön ja kansainvälisyyteen. Hakupäivä 04.12.2023. <https://naery.fi/2019/05/21/akkreditoinnista-potkua-potilastyohon-ja-kansainvalisyyteen/>

Näe ry. Optometristin työ ja koulutus. Hakupäivä 04.12.2023. <https://naery.fi/optikkoliike/optometristin-tyo-ja-koulutus/>

Näe ry. Hakupäivä 07.12.2023. <https://naery.fi/2023/11/24/vaeston-vanheneminen-ja-optometristien-rajoitukset-suomen-silmaterveydenhuollon-kaksoishaaste/>

Näe ry, 2023. Hakupäivä 07.12.2023. <https://naery.fi/2023/10/25/silmasairauksien-nykyhoito-viekohti-kaaosta-asetusmuutos-toisi-satojen-tuhansien-silmapotilaiden-hoitoon-vahintaan-25-lisaaikaa/>

Näe ry, 2022. Optisen alan kuluttajaoikeudelliset käytännöt. Hakupäivä 08.04.2024. [NÄE kuluttajakaytannot 09/2022 final.pdf \(naery.fi\)](https://naery.fi/wp-content/uploads/2022/09/NAE_kuluttajakaytannot_09/2022_final.pdf)

Näe ry, 2017. ECOO: Tähtäimessä harmonisoitu optometrian ja optiikan kenttä Euroopassa. Hakupäivä 07.12.2023. <https://naery.fi/2017/11/27/ecoo-tahtaimessa-harmonisoitu-optometrian-ja-optiikan-kentta-euroopassa/>

Näe ry, 2023. Valviralta vaatimus hyvinvointialueille - silmäterveydenhuollon hoitojonot ovat purettavissa nopeasti. Hakupäivä 5.4.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/70125392/valviralta-vaatimus-hyvinvointialueille-silmaterveydenhuollon-hoitojonot-ovat-purettavissa-nopeasti?publisherrid=69820317>

Näkövammaisten liitto 2023. Tietoa apuvälineistä ja valaistuksesta. Hakupäivä 08.04.2024. <https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/tietoa-apuvälineista-ja-valaistuksesta>

OEN 2021. Näe ry. Hyvä optometristin tutkimuskäytäntö- ohjeistus. Hakupäivä 30.11.2023. <https://naery.fi/wp-content/uploads/2021/03/oen-hyva-optometristin-tutkimuskaytando-ohjeistus.pdf>

Oulun ammattikorkeakoulu. Master's degree in Health Care, Clinical Optometry (MOptom). Hakupäivä 07.12.2023. <https://www.oamk.fi/en/study-at-oamk/master-s-degrees/degree-programme-in-clinical-optometry>

Oulun ammattikorkeakoulu, 2023. Clinical Optometry, YAMK. Hakupäivä 07.12.2023.
<https://www.oamk.fi/fi/koulutus/ylemmat-ammattikorkeakoulututkinnot/clinical-optometry>

Oulun Ammattikorkeakoulu. Optometrismi (AMK). Hakupäivä 30.11.2023.
<https://www.oamk.fi/fi/koulutus/ammattikorkeakoulututkinnot/optometrismi-amk>

Oulun Ammattikorkeakoulu. Degree Programme in Clinical Optometry, Opetussuunnitelma 2022-2023, tietoa koulutuksesta ja opetussuunnitelma. Hakupäivä 04.12.2023. [Opetussuunnitelmat :: Oulun ammattikorkeakoulu :: Opinto-opas \(oamk.fi\)](#)

Oulun ammattikorkeakoulu. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot. Hakupäivä 04.12.2023.
<https://www.oamk.fi/fi/koulutus/ylemmat-ammattikorkeakoulututkinnot>

Oulun Ammattikorkeakoulu. Kempainen L, Haapanen K, Nevalainen M, Nygård M-H, Suomala T, Vuokila M, Äijälä J, Jussila A-L 2021. Lääketiede pohjana optometrian opinnoissa, Oamk Journal. Hakupäivä 04.12.2023. <https://www.oamk.fi/oamkjournal/2021/laaketiede-pohjana-optometrian-opinnoissa/>

Opintopolku. Optometrismi (AMK). Hakupäivä 30.10.2024. <https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000000223>

Optikerförbundet. Definitioner av en optiker. Hakupäivä 08.12.2023. <https://optikerforbundet.se/optometri/>

Optikerförbundet 2021. Att remittera en patient. Hakupäivä 08.12.2023. <https://optikerforbundet.se/optikerforbundets-riktlinjer/>

Optikerförbundet. Ny Optikerföreskrift träder i kraft den 1 januari 2024. Hakupäivä 08.12.2024. https://optikerforbundet.se/wp-content/uploads/2023/08/Ny-Optikerforeskrift-trader-i-kraft-den-1-januari-2024_V3.pdf

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Silmäterveyspalvelut.fi. Näkemisen ja silmäterveyden alan ammattiryhmät, Terveysthuollon ammattihenkilöt. Hakupäivä 30.11.2023. <https://s.ilmaterveyspalvelut.fi/ammattiryhmat/>

Socialstyrelsen, 2010. Senastase version av SOSFS 1995:4 socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om legitimerade optikers arbetsuppgiften inom hälso och sjukvården Hakupäivä 07.12.2023. <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/19954-om-legitimerade-optikers-arbetsuppgifter-inom-halso--och-sjukvarden/>

Socialstyrelsen, 2010. Ändring i föreskrifterna och allmänna råden (SOSFS 1995:4) Legitimerade optikers arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvården. Hakupäivä 08.12.2023. [Ändring i föreskrifterna och allmänna råden \(SOSFS 1995:4\) Legitimerade optikers arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvården \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/regler-och-riktlinjer/foreskrifter-och-allmanna-rad/konsoliderade-foreskrifter/19954-om-legitimerade-optikers-arbetsuppgifter-inom-halso--och-sjukvarden/)

Socialstyrelsen, 2016. Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m. Hakupäivä 08.12.2023. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2016-4-55.pdf>

Socialstyrelsen, 2017. Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m. Hakupäivä 08.12.2023. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2017-12-32.pdf>

Socialstyrelsen, 2019. Bilaga 4 i Läkemedelverkets föreskrifter HSLF-FS 2019:32 om förordnande och utlämnande av läkemedel och teknisk sprit. Hakupäivä 08.12.2023. <https://www.lakemedelsverket.se/4a64ae/globalassets/dokument/lagar-och-regler/hslf-fs/hslf-fs-2019-32-konsoliderad.pdf>

Survey Monkey. Avoimet kysymykset: Lisää taustatietoa datan tueksi. Hakupäivä 05.02.2024. <https://fi.surveymonkey.com/mp/open-ended-questions-get-more-context-to-enrich-your-data/>

Survey Monkey. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Hakupäivä 05.02.2024. <https://fi.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>

Tast, Panu 2024. Toimitusjohtaja. Näe ry. Puhelinkeskustelu 27.03.2024.

Universitat Politècnica de Catalunya 2023. Bachelor's degree in Optics and Optometry. Hakupäivä 07.12.2023. <https://www.upc.edu/en/bachelors/optics-and-optometry-terrassa-foot>

Universitat Politècnica de Catalunya. Master's degree in Optometry and Vision Sciences. Hakupäivä 11.12.2023. <https://www.upc.edu/en/masters/optometry-and-vision-sciences>

Valvira 2013. Optikon ja Silmälääkärin välisestä työnjaoista. Hakupäivä 30.11.2023 <https://valvira.fi/-/optikon-ja-silmalaakar-in-valisesta-tyonjaosta-ja-potilaan-informoinnista>

LIITTEET

Saatekirje, liite 1

Hei sinä maisteritasoinen optometristi!

** In english below*

Olemme kaksi valmistuvaa optometriopiskelijää Oulun Ammattikorkeakoulusta ja osana opinnäytetyötämme haluamme kartoittaa optometrian jatkokoulutusmahdollisuuksia ja kuulla kokemuksia sen eduista sekä hyödyistä. Toteutamme kyselyn Clinical Optometry tutkinto-ohjelmassa oleville sekä koulutuksesta valmistuneille optometristeille.

Tavoitteena on, että opinnäytetyömme toimisi tietopakettina optometristeille ja jatkokoulutautumisesta kiinnostuneille.

Tämän Webropol –kyselylomakkeen avulla haluamme selvittää maisteritason tuomaa osaamista ja sen hyödyntämistä. Kyselyyn vastaaminen vie sinulta vain muutaman minuutin. Kysely tapahtuu anonyymisti eikä vastaaja ole tunnistettavissa kyselyn vastauksien perusteella. Kyselylle on annettu Oulun Ammattikorkeakoululta tutkimuslupa. Tutkimustietoa käytetään ainoastaan Tähtäys korkeampaan koulutukseen - opinnäytetyössämme.

Toivomme, että vastaat mahdollisimman laajasti avoimina oleviin kysymyksiin, jotta saamme laajan käsityksen Clinical Optometry tutkinnon tuomista hyödyistä.

Viestin lopusta löytyy linkki kyselyyn. Vastaathan siihen mahdollisimman pian, **viimeistään 05.05.2024 mennessä**. Olemme kiitollisia jokaisesta vastauksesta.

Vastaamalla kyselyyn hyväksyt vastauksien käsittelyn sekä julkaisun.

Hey you optometrist with a Master's degree!

We are two graduating optometry students from Oulu University of Applied Sciences and as part of our thesis we want to explore the possibilities of further education in optometry and hear your experiences of its advantages and benefits. We are conducting a survey of optometrists in the Clinical Optometry degree programme and optometry graduates.

The aim is to use our thesis as an information package for optometrists and those interested in further education.

With this Webropol questionnaire, we want to find out about the competences and how they are used at Master's level. It will only take you a few minutes to complete the questionnaire. The survey is anonymous and the respondent cannot be identified from the answers. Research permission has been granted by the Oulu University of Applied Sciences. The survey data will only be used in our thesis "Aiming for Higher Education".

Research permission has been granted by the Oulu University of Applied Sciences.

We hope that you will answer as many of the open questions as possible to give us a broader idea of the benefits of the Clinical Optometry degree.

A link to the survey is provided at the end of this message. **Please answer it as soon as possible, by 05.05.2024 at the latest**. We are grateful for every response.

Ystävällisin terveisin,

Noora Hellberg ja Emilia Liuski
OPT21SP

Tutkimuskysely, liite 2

Optometrististä tähtäys korkeammalle
Aiming higher than the optometrist

① Pakolliset kysymykset merkitty tähdeillä (*)

1. Olen..

I am.. *

- Valmistunut / graduated
 Koulutuksessa / in education

2. Minkä ikäinen olet?

How old are you? *

- 25-30 years
 31-35 years
 36-40 years
 41-45 years
 46-50 years
 51-55 years
 yli 55v. / over 55 years

3. Työskenteletkö yksityisellä vai julkisella sektorilla?

Do you work in the private or public sector? *

- Yksityisellä sektorilla / Private sector
 Julkisella sektorilla / Public sector

4. Työvuosien määrä ennen koulutukseen osallistumista

Number of years of work prior to participation in the Master's programme *

- 2-4 years
 5-7 years
 8-10 years
 11-13 years
 14 or more

5. Miksi halit opiskелеmaan Clinical Optometry tutkintoon?

Why apply to study for a Clinical Optometry degree? *

- Silmäterveyden laajempi tutkiminen / A broader examination of eye health
 Palkan kasvu / Wage increase
 Laajemmat lääkeainoikeudet mahdollisesti tulevaisuudessa / More extensive drug rights possibly in future
 Yleisterveiden tutkiminen ja vaikutukset / General health research and impacts
 Uudet työmahdollisuudet / New job opportunities
 Optometristin oikeuksien muuttaminen laajemmaksi / Extending the rights of optometrists
 Suurempi kiinnostus silmäterveyteen kuin refraktointiin / More interest in eye health than refraction
 Kansainväliset työmahdollisuudet / International job opportunities
 Muu syy / Other:

6. Mitä uusia ammatillisia taitoja olet saanut MOptom koulutuksesta?

What new professional skills have you gained from your Master's degree? *

7. Millä alueilla MOptom optometristin taitoja voisi eniten hyödyntää? mm. yhteiskunnallisesti ja ammatillaisen näkökulmasta?

In which areas could the skills of the MOptom optometrist be most useful? e.g. from a societal and professional perspective *

8. Jos olisi mahdollisuus lähteä ulkomaille töihin, lähtisitkö?

If you had the opportunity to work abroad, would you go? *

- Kyllä / Yes
 Ei / No
 Ehkä / Maybe

Seuraava

Optometrististä tähtäys korkeammalle
Aiming higher than the optometrist

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

9. Mikä on tuleva tai nykyinen työnimikeesi Master koulutuksen jälkeen?
What is your future or current job title after Master degree programme? *

10. Mitä työsi pitää sisällään ja miten se eroaa normaalista optometristin työstä?
What does your job involve and how does your job differ from Bachelor optometrist? *

Edellinen Läheta

2 / 2

Liite 2 Vastaajalla kysymykset 9. ja 10. tulivat esiin, mikäli vastaaja on vastannut olevansa valmistunut kohdassa 1.